

TÖRTÉNELMI SZEMLE

A BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

2021
LXIII. ÉVFOLYAM

4. SZÁM

Tringli István
A kikiáltott közgyűlés

Martí Tibor
Aragóniai Beatrix hozománya

Mihalik Béla Vilmos
A Szentszék magyarországi egyházpolitikája a 17. század végén

---

Nagy Ágoston
Kisfaludy Sándor 1831-es beszéde a lengyelek ügyében

Fazekas Csaba
Az 1848-as püspöki kar politikai arculata

Csunderlik Péter
Hanák Péter és a nyugati történettudomány

Erős Vilmos
Az elkötelezett történész

Szerkesztők

TRINGLI ISTVÁN
felelős szerkesztő

FÓNAGY ZOLTÁN, NEUMANN TIBOR, OBORNI TERÉZ, ZAHORÁN CSABA
rovatvezetők

DETRE ANDRÁS
szerkesztőségi munkatárs

Szerkesztőbizottság

MOLNÁR ANTAL
elnök

BORHI LÁSZLÓ, ERDŐDY GÁBOR, FODOR PÁL,
GLATZ FERENC, OROSZ ISTVÁN, PÁLFFY GÉZA,
PÓK ATTILA, SOLYMOSI LÁSZLÓ, SZAKÁLY SÁNDOR,
SZÁSZ ZOLTÁN, VARGA ZSUZSANNA

A szerkesztőség elektromos postája:
tortenelmiszemle@abtk.hu

*Kérjük szerzőinket, hogy kézírataikat
a közlési szabályzatnak megfelelően készítsék el,
amely honlapunkon érhető el:*

<http://www.tti.abtk.hu/kiadvanyok/folyoiratok/tortenelmi-szemle.html>

A 2021-es évfolyam megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Tudományos Akadémia
és az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Titkársága támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat

ISSN 0040-9634

TARTALOMJEGYZÉK

LXIII. évfolyam, 2021. 4. szám

TANULMÁNYOK

Tringli István A kikiáltott közgyűlés	575
Martí Tibor Aragóniai Beatrix hozománya. Újabb források Mátyás nápolyi kapcsolatainak történetéhez (1474–1476)	605
Mihalik Béla Vilmos A Szentszék magyarországi egyházpolitikája a 17. század végén	631
Nagy Ágoston „Ezen nemes, boldogtalan Nemzetnek sorsa és helyeztetése borzasztó!” Kisfaludy Sándor 1831-es beszéde a lengyelek ügyében	671
Fazekas Csaba Szempontok az 1848-as püspöki kar politikai arculatának meghatározásához	695
Csunderlik Péter A „magyar Schorske”? Hanák Péter és a nyugati történettudomány	711
MÉRLEG	
Erős Vilmos Idolum és realitás. Az elkötelezett történész	727

ARAGÓNIAI BEATRIX HOZOMÁNYA
Újabb források Mátyás nápolyi kapcsolatainak történetéhez
(1474–1476)¹

MARTÍ TIBOR

.....
THE DOWRY OF QUEEN BEATRIX OF ARAGON
NEW SOURCES ABOUT THE NEAPOLITAN CONNECTIONS
OF KING MATTHIAS CORVINUS (1474–1476)

The paper presents and publishes new sources, revealed in Spanish archives, which shed new light on Hungarian–Neapolitan relations in the period immediately preceding the marriage of King Matthias of Hungary (1458–1490) and Beatrix of Aragon (1474–1476). One group of sources has survived in the fond of Military Orders of the National Archives at Madrid, among the papers of mixed Valencian origins; these were already published in the *Történelmi Szemle* (59 [2017] 491–523.) The document published in the appendix of the present paper, which has come down to us in the Patronato Real fond of the General Archives of Simancas, is a notarial document issued on 3 September 1474 (or, on the basis of the dating of its appendix, on 11 September), and complements the documents published earlier. The newly uncovered group of sources allows us to establish the chronology and structure of Neapolitan embassies from the period between 1474 and 1476 with greater accuracy, and thus to reconstruct in detail the negotiations that ultimately led to the establishment of the alliance and dynastic relationship between King Matthias and Ferdinand I of Naples.

Keywords: alliance, dynastic relationship, Hungarian–Neapolitan relations, marriage, 15th century
.....

„A király úr őfelsége [Mátyás] Budán tartózkodott és jelenleg is ott van, s nincs más óhaja, mint hogy végre elhozassa a fenséges királynét Nápolyból. Néhány püspök és sok más lovas is érkezett hozzá Budára, hogy e küldetésre induljanak. A lovasok pontos számát azért nem tudom, mivel azt eddig nem határozták meg, és noha Ferdinánd [nápolyi] király követe még sürgette is, hogy megtudhassa, neki sincs biztosabb értesülése, mint nekem. Úgy sejthető, négyszáz lovasnál több, ötszáznál kevesebb lesz. Ezidáig a boroszlói

.....
Martí Tibor, tudományos munkatárs, BTK TTI, Kora újkori osztály. A közlemény a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ A simancasi Állami Levéltár Patronato Real fondjában található forrásokra ([Archivo General de Simancas] = AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3–4.) Péterfi Bence hívta fel a figyelmemet. A kézirat végleges formába öntését a szöveg gondos átnézésével és értékes észrevételeivel Domokos György, Glück László, Kuffart Hajnalka, Lakatos Bálint, Neumann Tibor és Szabó Ágnes segítették. A *Függelékben* közölt latin nyelvű forrásszöveg összeolvasásáért és javításáért külön köszönet illeti Glück Lászlót.

püspököt,² a váradi püspököt,³ Pongrác erdélyi kapitányt, aki a király német kuzinja,⁴ illetve Groff János grófot⁵ jelölték ki követnek, de ez még nem végleges. Mindnyájan kaptak pénzt a költségekre, kivéve a boroszlói püspököt, aki ezt minden nap várja. Nagy számban mennek majd velük együtt más udvaroncok és nemesek is. Úgy hiszem, a Budáról való indulást nem fogják [június] 10. vagy 15-nél későbbre halasztani. Ebben a hónapban [május] meg fogom tudni a tényleges létszámot és azt, hogy más követeket is küldenek-e még, s minderről értesítem méltóságos hercegségteket.⁶ Itália urain kívül hivatalos még az esküvőre a császár, az összes fejedelem, gróf és báró, aki csak a Német Birodalomban van, és meghívták még a burgundi herceget⁷ is. [Mátyás] király őfelsége megíratta a hozomány átvételéhez a parancslevelet, amely, mint azt méltóságos hercegségtek tudja, kétszázezer dukát, vagyis 170 ezer dukát készpénzben és harmincezer ékszerekben. A király kibocsátott egy másik adománylevelet is arról, hogy Beatrixnak a hozományán felül még annak harmadát ajándékozza, vagyis 66 ezer dukátot.”⁸

Luca Lupo⁹ Budáról Milánóba küldött jelentése közvetlenül az 1476 nyarán Nápolyba menesztett magyar követség indulása előtt keletkezett: levelében pontos információkat közölt a magyar követek személyéről és Aragóniai Beatrix hozományáról, a Hunyadi Mátyás környezetéhez tartozók által ismert értesítéseket foglalva össze.¹⁰ A forrás keletkezésekor már több éve zajlottak a Mátyás és I. Ferdinánd nápolyi király (1458–1494) közötti tárgyalások: a követségek előkészítésének köszönhetően a két uralkodó között szövetség, Ferrante kisebbik lánya, Beatrix hercegnő és Mátyás között pedig házasságkötés jött létre.¹¹

A magyar uralkodó második házasságkötését előkészítő, Budán és Nápolyban folytatott, 1474–1476 között felgyorsult tárgyalásokról napjainkig Berzeviczy Albert Beatrix-

² Rudolf von Rüdeseim boroszlói püspök.

³ Filipec János választott váradi püspök.

⁴ Dengelegi Pongrác erdélyi vajda.

⁵ Szentgyörgyi János gróf.

⁶ Galeazzo Maria Sforza, Milánó hercege (1466–1476).

⁷ Merész Károly, Burgundia hercege (1467–1477).

⁸ *Magyar diplomáciai emlékek Mátyás király korából*. I–IV. Szerk. Nagy Iván – Nyáry Albert. Bp., 1875–1878. (= Dipl. Eml.) III. 309–310. [Kuffart Hajnalka fordítása.]; Berzeviczy Albert: *Beatrix királyné 1457–1508. Történelmi élet- és korrajz*. Bp., 1908. 129. (Magyar Történelmi Életrajzok.)

⁹ Luca Lupo, latin névalakkal Lucas Lupus, „serenissimi regis Hungariae consiliarius”. Vö. Haraszi Szabó Péter – Kelényi Borbála: *Magyarországi diákok francia, itáliai, angol és német egyetemeken a középkorban 1100–1526*. Bp., 2019. 337. 1066. sz.

¹⁰ Horváth Richárd: *Itineraria regis Matthiae Corvini et reginae Beatricis de Aragonia (1458–[1476]–1490)*. Bp., 2011. 104. (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 12.)

¹¹ E. Kovács Péter: Magyarország és Nápoly politikai kapcsolatai a Mátyás-korban. In: *Tanulmányok Szakály Ferenc emlékére*. Szerk. Fodor Pál – Pálffy Géza – Tóth István György. Bp., 2002. (Gazdaság- és társadalomtörténeti kötetek 2) 231–240.; E. Kovács Péter: Aragóniai Beatrix. In: *Királylányok messzi földről. Magyarország és Katalónia a középkorban*. Szerk. Tóth Csaba. Bp., 2009. 428–429.; Réthelyi Orsolya: Hunyadi Mátyás házasságai és házassági kísérletei. In: *Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban 1458–1490*. Szerk. Farbak Péter et al. Bp., 2008. 247–250.; Mikó Árpád: Beatrix királyné. In: *Hunyadi Mátyás, a király*, 251–253.; Horváth Richárd: A „mérges” Beatrix. Egy oklevél-formuláról s általa a királyné hatalmi helyzetéről a Mátyás-korban. In: *Királynék a középkori Magyarországon és Európában*. Szerk. Szovák Kornél – Zsoldos Attila. Székesfehérvár, 2019. (Közlemények Székesfehérvár történetéből) 133–171.

életrajza¹² és a kapcsolódó oklevéltár¹³ forrásai jelentik a kiindulópontot a hazai és a nemzetközi kutatás részére egyaránt. A házasság jelentőségét a Magyar Királyság számára kultúrtörténeti szempontból szokás hangsúlyozni: a friggyel olyan korszak vette kezdetét, amelynek idején az itáliai reneszánsznak a budai királyi udvarra gyakorolt hatása egyedülálló módon érvényesült.¹⁴ A dinasztikus házasság létrejöttének körülményeiről, Aragóniai Beatrix budai udvarba vezető útjáról,¹⁵ a házasságkötésről és a székesfehérvári koronázásról,¹⁶ de Beatrix egész későbbi életéről is elsősorban három forráscsoport alapján vannak ismereteink: a korszak itáliai diplomáciai levelezése (döntően Milánó, Ferrara, Mantova és persze a pápa diplomatáinak jelentései), a Berzeviczy által ismert és feldolgozott elbeszélő források, illetve a budai királyi udvarban működő történetírók elbeszélései. A fennmaradt forrásanyag tekintetében Buda és Nápoly vonatkozásában egyaránt a források pusztulása jelent tragikus párhuzamot: a Jagelló-udvarban őrzött királyi oklevelek Budának a hódító oszmánok által történt kifosztása következtében semmisültek meg, míg a nápolyi királyi levéltár értékes anyaga a második világháború barbár pusztításának esett áldozatul. E sajnálatos körülmények különös módon felértékelik a világháborút megelőző nápolyi kutatásokat, illetve ugyanezen okokból rendkívüli jelentősége lehet a különböző céllal más archívumokban megőrződött, másolatban vagy ráadásul eredetiben fennmaradt forrásoknak.

A közelmúltban végzett spanyolországi hungarika-kutatásaim során olyan oklevelés anyagot sikerült feltárni, amelynek feldolgozásával új részletek ismerhetők meg a Mátyás és Beatrix közötti házasságkötés ügyében 1474 és 1476 között folytatott tárgyalások történetéről. A valenciai eredetű – Madridban található – okleveleket forrás publikációként a *Történelmi Szemle* 2017. évi 3-as számában közöltem.¹⁷ Jelen közlemény célja az újonnan előkerült, 1475 májusát követően egy oklevélbe másolt simancasi oklevélegyüttes közlése. A simancasi levéltár Patronato Real sorozatában egykorú másolatokban fennmaradt oklevelés anyag alapvetően szükséges a kép teljessé tételéhez: a két csoport hasonló jellegű, különböző pontokon egymásba illeszkedik, csak együtt értékelhető, így a házasságkötés előzményeiről belőlük nyerhető információkat érdemes a két újonnan előkerült forráscsoport ismeretében összegezni.

¹² Berzeviczy: *Beatrix királyné*. Az életrajz spanyol, olasz, majd két különböző változatban francia nyelven is megjelent: *Beatrix de Aragón, reina de Hungría*. Madrid, [1912.]; Albert de Berzeviczy: *Beatrice d'Aragona*. A cura di Rodolfo Mosca. Milano, 1931.; Albert de Berzeviczy: *Béatrice d'Aragon, Reine de Hongrie* [h. n., é. n.], valamint uő: *Béatrice d'Aragon, Reine de Hongrie (1457–1508)*. I–II. Paris, 1911–1912. (Bibliothèque Hongroise 3–4.)

¹³ *Aragóniai Beatrix magyar királyné életére vonatkozó okiratok*. Közli Berzeviczy Albert. Bp., 1914. (Magyar Történelmi Emlékek. Okmánytárak. 34.) (= Okiratok.)

¹⁴ Pajorin Klára: Aragóniai Beatrix szerepe Mátyás király irodalmi mecénatúrájában. *Irodalomtörténeti Közlemények* 115 (2011) 158–167.; Farbaky Péter: Patrons and Patterns. The Connection between the Aragon Dynasty of Naples and the Hungarian Court of Matthias Corvinus. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 41 (2017) 23–31.; Csánki Dezső: *Mátyás király udvara*. Bp., 1884.

¹⁵ Eschenloer Péter: Nápolyi Beatrix útazása Pettauból Budára. 1476. In: *Régi utazások Magyarországon és a Balkán-félszigeten, 1054–1717*. Szerk. Szamota István. Bp., 1891.

¹⁶ Héjjiné Détári Angéla: Mátyás király Fehérváron: egy kiállítás margójára. *Magyar Művészet* 5 (1964) 8. sz. 6–9.

¹⁷ Martí Tibor: Oklevelek Aragóniai Beatrix hagyatékából. Magyar vonatkozású források a spanyol katonai lovagrendek iratanyagában. *Történelmi Szemle* 59 (2017) 491–523.

Az újonnan előkerült források és provenienciájuk

Az oklevelek spanyolországi levéltárakból kerültek elő: a források egy része a Simancasi Állami Levéltár ([Archivo General de Simancas] = AGS) Patronato Real fondjának darabjai (Függelék 1–5.), a másik forráscsoport pedig, a többek között Beatrix tételes hozomány-jegyzékét is tartalmazó házasságiszerződés-másolattal együtt, a madridi Nemzeti Történeti Levéltár ([Archivo Histórico Nacional] = AHN) Órdenes Militares fondjából, az úgynevezett „Vegyes valenciai iratok” (*Varios de Valencia*) irategyüttes részeként maradt fent. A végül Madridba került, Beatrix személyéhez kapcsolódó forrásokkal kapcsolatban azt feltételeztem, hogy azok egykor hagyatékának részét képezték. Ezek idővel – valószínűsíthetően unokaöccse, Ferdinánd calabriai herceg (1488–1550) révén, aki 1526-tól valenciai alkirály lett – előbb Valenciába, majd a hercegnek a San Miguel de los Reyes monostorban őrzött könyvtárából¹⁸ más iratokkal együtt¹⁹ a 19. század végén állami kézbe kerültek, méghozzá a madridi levéltár lovagrendek iratait magában foglaló fondjába.²⁰ A madridi levéltárosok szerint az okleveles anyag egészen a legutóbbi időig rendezetlen volt.

A nápolyi–valenciai források ismerete így nem kérhető számon a régebbi kutatáson, ahogy a simancasi magyar vonatkozású forrásoké sem – ezek feltárása vontatottan és viszonylag későn indult csak meg. Mindenesetre feltűnő, hogy mind Berzeviczy Albert Beatrix-életrajza megjelenésekor (1908), mind a hat évvel később közreadott, Beatrix életére vonatkozó forrásokat közlő oklevéltár kiadásakor, a spanyolországi levéltári források nem kerültek a magyar kutatók látókörébe.²¹

¹⁸ Aragóniai Ferdinánd calabriai herceg könyvtáráról lásd Josep Martí Ferrando: La Biblioteca Real Ilega a Valencia. Fernando de Aragón, duque de Calabria. In: *San Miguel de los Reyes: de Biblioteca Real a la Biblioteca de Valencia*. Valencia, 2001. 45–72. [2. kiad.]; Santiago López-Ríos: A New Inventory of the Royal Aragonese Library of Naples. *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 65 (2002) 201–243.

¹⁹ Az 1896-ban Valenciából Madridba szállított levéltári anyagról közvetlenül az iratanyag Madridba érkezését követően jegyzéket publikált Vicente Vignau levéltáros. Vicente Vignau: Inventario de los documentos y libros que han ingresado en el Archivo Histórico Nacional, en el mes de la fecha, procedentes del general del Reino de Valencia. *Revista de Bibliotecas y Museos* (1897) 465–473. A 473. lapon szerepel azoknak a kolostoroknak a felsorolása, ahonnan 1896 folyamán az összesen 334 db, többségében középkori oklevél (1236–1706 között keletkezett iratok) összegyűjtésére és beszállítására sor került. A jegyzék kimutatása szerint 79 db oklevél a Szent Jeromos-rendi San Miguel de los Reyes kolostorban volt eredetileg, az azonban tisztázatlan, hogy ezt az okleveles anyagot – amelyre a spanyol szakirodalomban „Varios de Valencia”, azaz Valenciai vegyes iratokként szokás hivatkozni – közvetlenül a kolostor épületéből vagy a Montesa lovagrendnek a valenciai Palacio del Temple székhelyéről szállították-e be. Az okleveles anyagban, mint utóbb az átnézés során kiderült, több tucat olyan 14–15. századi oklevél található, amelyeket a nápolyi uralkodóház tagjai, illetve az aragón uralkodók állítottak ki, II. Jakab nápolyi királytól Aragóniai II. (Katólikus) Ferdinándig, azaz a 15. század elejétől a 16. század elejéig.

²⁰ Martí: Oklevelek, 491–495.

²¹ Ugyanakkor a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL) Mikrofilmtárában, a madridi Királyi Történeti Akadémia Könyvtárának [Biblioteca de la Real Academia de Historia (= RAH)] Salazar y Castro gyűjteményéből lefilmezett iratok (magyar levéltárosok által készített) regesztáiban a regesztákat készítőik jelölték bizonyos forrásoknál, hogy azokat Berzeviczy hivatkozta, illetve felhasználta munkájában, pl. RAH Colección de Don Luis de Salazar y Castro. A-I. Fol. 21. Róma, 1493. március 27. Pápai levél, mely közli a pápa elhatározását magyarországi Beatrix királyné ügyére vonatkozólag. („Feldolgozva Berzeviczy Albert: Beatrix de Aragon, Reina de Hungría c. munkájában”), illetve A-10. Fol. 18. Pest, 1503. június 20. Beatrix

A spanyolországi levéltárak magyar vonatkozású irataira már jóval Berzeviczy előtt felfigyeltek a magyar történészek: Simancasban a legkorábban Simonyi Ernő (1865) és Fraknói Vilmos (1868) végeztek kutatásokat, ám e levéltárak módszeres hungarika-szempon-tú feltárása Berzeviczy kutatásaihoz viszonyítva később kezdődött el.²² Jóllehet Óváry Lipót már 1890-ben összeállította a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsá-ga Mohács előtti iratmásolatainak jegyzékét, ebben 1514 előtti magyar vonatkozású, Simancasban lemásoltatott irat még nem szerepelt.²³ Az aragón uralkodóház kancelláriai levéltára a barcelonai Aragón Korona levéltárában található, ennek magyar szempontú kutatását Thallóczy Lajos a 20. század elején már elkezdte, Hunyadi János és V. Alfonz 1447–1448. évi levelezését ő adta ki a Frangepán család oklevéltárában (1910).²⁴ A Madridi Nemzeti Történelmi Levéltár és a madridi Nemzeti Könyvtár magyar vonatkozású iratairól is először Thallóczy Lajos tájékozódott, de erre halála előtt mindössze néhány évvel, 1912-ben került sor.²⁵

A simancasi levéltár iratainak jelentőségére Fraknói már a 19. században felhívta a figyelmet; rövid kutatóútjai során a Pázmány-korabeli forrásanyagra koncentrált, nem a Patronato Real sorozatára – utóbbiban, egymás melletti jelzeteken található két, Beatrix-szal kapcsolatos oklevél: az 1474–1475. évi iratokat magában foglaló közjegyzői oklevél,²⁶ illetve a Nápolyba özvegyként visszatért királyné eredetileg 1508-ban keletkezett végren-deletének későbbi, 1516-ból való átirata.²⁷

A simancasi levéltár Patronato Real fondja olyan, kiemelkedő jelentőségű, uralkodó-házak tagjaihoz kapcsolódó iratok – elsősorban bullák, brévék, uralkodói végrendeletek és házassági szerződések – gyűjteménye, amelynek kialakulása eredetileg magának a

---

levele Katolikus Ferdinándhoz, melyben seregeinek itáliai győzelméhez gratulál, eredeti aláírással („Berzeviczy Albert idézi”). MNL OL Mikrofilmtár. 29972/1. sz. film.

²² A simancasi levéltárban a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottsága által másolatot- t iratokról lásd Lukinich Imre: A Magyar Tud. Akadémia Történettudományi Bizottsága másolat- és kézirat- gyűjteményének ismertetése. *Akadémiai Értesítő*. XLV. Szerk. Voinovich Géza. Bp., 1935. 18–19. A spanyol- országi hungarika-kutatás történetéről lásd Barta László: A spanyolországi hungarika-kutatás története. *Levéltári Szemle* 39 (1989) 2. sz. 76–84.

²³ Óváry Lipót: *A Magyar Tudományos Akadémia történelmi bizottságának oklevélmásolatai*. I. füz. A Mohácsi vész előtti okiratok kivonatai. Bp., 1890.

²⁴ Anderle Ádám: Az aragón kapcsolat (V. Alfonz, el Magnánimo és a magyar trón). *Történelmi Szemle* 38 (1996) 403.

²⁵ Országos Széchényi Könyvtár. Kézirattár. XI.1.129. Thallóczy Lajos hagyatéka. Thallóczy Lajos tudományos kutatásával kapcsolatos levél a madridi levéltárban őrzött osztrák, török, magyar vonatkozású dokumen- tumokról (1912).

²⁶ AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3.

²⁷ Uo. Nr. 4. Aragóniai Beatrix végrendelete (a simancasi oklevélátírat) szintén kiadásra vár, bár ennek adatai részben ismertek. Vö. E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 246. A forrásról másolat található mikrofilmen az Országos Levéltár spanyolországi levéltárak iratairól rendelt másolatai között. MNL OL Mikrofilmtár. 45229/5 sz. film. 1508. szeptember 11. Aragóniai Beatrix, Magyarország királynéja végrendelete, melyben általános örökösévé teszi unokaöccsét, Aragóniai Ferdinándot, Calabria hercegét és Frigyes szicíliai király gyermekeit és 50.000 dukátot hagy Aragóniai Johannára, nápolyi királynéra. [Egykorú hiteles fordítás, nagyméretű pergamen.]

simancasi levéltár létrejöttének időszakára, a 16. század közepére tehető.²⁸ A levéltár e fondjában őrzött iratok provenienciája éppen emiatt nagyon nehezen vagy szinte egyáltalán nem állapítható meg.²⁹

Az oklevelek 1474. május és 1476. szeptember közötti időszakban teszik lehetővé a Buda és Nápoly közötti követjárások részleteinek pontosítását. A házasságkötésre vonatkozó oklevelek másolatok, és több más iratot is magukban foglalnak: Mátyás követeinek megbízóleveleit, a követek esküit, illetve záradékokat, amelyek révén a házasságról szóló megállapodáshoz vezető út állomásai rekonstruálhatóvá, illetve Berzeviczy Albert munkájához képest kiegészíthetővé válnak.

A tárgyalások menetének rekonstruálására a két forrás – azaz a Madridból korábban előkerült és már közölt, valamint a Simancasból újonnan feltárt, eddig ismeretlen oklevél – adatainak „összefésülése” nyújt lehetőséget. Míg a Simancasban őrzött nápolyi közjegyzői oklevél (lásd a *Függetlenségben*) a tárgyalások 1474. szeptember eleji állapotát tükrözi (illetve három, 1475. február és május között kelt oklevél másolatát is magában foglalja),³⁰ tehát a házassági szerződés végleges változatának mindkét fél által történt megerősítését két évvel megelőző állapotot, addig a Madridban fellelt, valenciai eredetű okleveles anyag már magában foglalja a Mátyás által 1476 decemberében ratifikált házassági szerződést, amit az év szeptemberében már Ferdinánd király is elfogadott. E szerződésmásolat nyilvánvalóan Beatrix hozományának 1476. szeptemberi, Nápolyban történt átnézését-átvételét, illetve a királyné Magyarországra érkezését követően keletkezett, mivel az oklevél Mátyás Budán, 1476. december 19-én keltezett megerősítő oklevelét is tartalmazza.³¹ Mindkét okleveles anyagban találunk a szövetségkötéssel és ezt követően a házassági szerződéssel összefüggő részeket. Ezeket az alábbi táblázatban foglaltam össze:

- ²⁸ A Patronato Real iratait először Szittyay Dénes kezdte el átnézni, őt Klebelsberg Kunó 1920-ban kérte fel a simancasi levéltár magyar vonatkozású forrásainak feldolgozására. Vö. Molnár Antal: A római magyar iskola. Magyar jezsuita történeiszek Rómában 1950 után. In: *Historicus Societatis Jesu. Szilas László emlékkönyv*. Szerk. Molnár Antal – Szilágyi Csaba – Zombori István. Bp., 2007. (METEM Könyvek 62) 48. A Patronato Real sorozatán belül található a „Capitulaciones con la Casa de Austria” irategyűttes [szerződések az Ausztriai Házzal, 1523–1629].
- ²⁹ Levéltári segédlete: *Patronato Real (834-1851). Edición completa*. I–II. Revisión e índices por Amalia Prieto. Valladolid, 1946–1949. II. (= AGS Catálogo V.)
- ³⁰ Az oklevél az 1474. szeptember 3. (szeptember 11-én) kelt közjegyzői oklevélen (AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 1^r-5^v) kívül három, 1475-ben kelt oklevél másolatát is tartalmazza: 1. Boroszló, 1475. február 16. Mátyás megerősíti a házassági szerződést (uo. Fol. 5^v-6^v); 2. Brűnn, 1475. április 1. Mátyás megbízólevele Francesco Fontana számára, amelyben a hozománnyal kapcsolatos tárgyalásokkal bízza meg [átirat]; 3. Nápoly, Castel Nuovo, 1475. május 29. [május 24.?] I. Ferdinánd nápolyi király oklevele Aragóniai Beatrix hozományáról (uo. Fol. 6^v-8^r).
- ³¹ Martí: Oklevelek, 517–518. 3c. oklevél. A (milánói) Sforza-család tagjainak házasságaira vonatkozó források esetében is hasonló gyakorlat figyelhető meg: a részben kancelláriai, részben közjegyzői iratokból összeálló aktákat egy csomóba fogták (illetve a korábbi okleveleket átmásolták az újonnan kiállított diplomába), így követhető végig egy-egy házasságkötési folyamat. Vö. Caterina Santoro: Un registro di doti Sforzesche Milano. *Archivio Storico Lombardo* 80 (1954) 134. Az értékes publikációra Szabó Ágnes hívta fel a figyelmemet.

A spanyolországi oklevelek főbb adatai Mátyás és Ferrante egymáshoz küldött követségeiről,
a házassági szerződés előkészítéséről, valamint annak megkötéséről.

	Oklevél kelte	Rövid regesztája	Jelzete
1.	Buda, 1474. május 18.	Mátyás megbízólevele Nápolyba küldött követei, Alsóindvai Bánfi Miklós és Francesco Fontana számára a szövetségi szerződés megkötéséhez.	Madrid, AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-1. Nr. 8. (Kiad. TSz 2017/3. 495–501. 1a.)
2.	Buda, 1474. május 18.	Mátyás megbízólevele Alsóindvai Bánfi Miklós és Francesco Fontana részére, a házassági szerződés megkötéséhez.	Simancas, AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. (Függelék 1.)
3.	Nápoly, Castel Nuovo, 1474. szeptember 3.	Mátyás követei által I. Ferdinánd nápolyi és szicíliai királlyal 1474. szeptember 3-án kötött szövetségi szerződés; az erről létrejött közjegyzői oklevél.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-1. Nr. 8 (Kiad. TSz 2017/3. 497–501. 1b.)
4.	Nápoly, Castel Nuovo, 1474. szeptember 3. (és szeptember 11.)	Aragóniai Beatrix és I. Mátyás házassági szerződéséről (és eljegyzéséről) szóló közjegyzői oklevél.	AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. (Függelék 2.)
5.	Boroszló, 1475. február 16.	I. Mátyás megerősíti a házassági szerződést.	AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 5 ^v –6 ^v . [Másolat.] (Függelék 3.)
6.	Ratibor, 1475. március 8.	A Mátyás által házasságkötés céljából Nápolyba küldött követei számára kiállított megbízólevél.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-1. Nr. 9. (Kiad. TSz 2017/3. 501–502. 2.)
7.	Brünn, 1475. április 1.	Mátyás megbízólevele Francesco Fontana számára, amelyben a hozománnyal kapcsolatos tárgyalásokkal bízta meg.	AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. (Függelék 4.)
8.	Nápoly, Castel Nuovo, 1475. május 29. (május 24.?)	I. Ferdinánd nápolyi király oklevele Aragóniai Beatrix hozományáról.	AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 6 ^v –8 ^r . [Másolat.] (Függelék 5.)
9.	Buda, 1476. június 5.	Mátyás magyar és cseh király felhatalmazza Rudolf von Rüdeseim boroszlói és Filipec János választott váradi püspököt, Dengelegi Pongrác János erdélyi vajdát és Szentgyörgyi János gróft, hogy követeiként Beatrix nápolyi hercegnő hozományának ügyében eljárjanak.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-2. Nr. 6. (Kiad. TSz 2017/3. 503–504. 3a.)
10.	Nápoly, Castel Nuovo, 1476. szeptember 16.	Mátyás követei közjegyző előtt átveszik Beatrix hercegnő hozományát a hercegnő ékszereinek és ingóságainak leltárával együtt.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-2. Nr. 6. (Kiad. TSz 2017/3. 504–517. 3b.)
11.	Buda, 1476. december 19.	Mátyás megerősíti a Beatrix hozományáról szóló, Nápolyban 1476. szeptember 16-án kelt közjegyzői iratot.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-2. Nr. 6. (Kiad. TSz 2017/3. 517–518. 3c.)
12.	Pozsony, 1482. augusztus 8.	Mátyás király engedélyezi felesége, Beatrix királyné részére, hogy a most kezén lévő és a jövőben megszerzendő birtokai után járó királyi adót a saját céljaira szedheti be.	AHN Órdenes Militares. Carpeta 1007-2. Nr. 14. (Kiad. TSz 2017/3. 519. 4.)

	Oklevél kelte	Rövid regesztája	Jelzete
13.	Andria, 1499. március 25.	IV. Frigyes nápolyi király (1496–1501) testvérének, Aragóniai Beatrixnak adományozza Salerno városát a várral és a hozzá tartozó területtel.	AHN Ordenes Militares. Carpeta 1007-1. Nr. 1. (Kiad. TSz 2017/3. 520–523. 5.)

(TSz 2017/3 = Martí Tibor: Oklevelek Aragóniai Beatrix hagyatékából. Magyar vonatkozású források a spanyol katonai lovagrendek iratanyagában. *Történelmi Szemle* 59 [2017] 491–523.)

Mátyás és Aragóniai Ferdinánd diplomatái egymás udvaraiban az újabb források tükrében (1474–1476)

A Mátyás és Ferdinánd által egymás udvaraiba küldött diplomaták pályáit Fraknói alapvető tanulmányai után legutóbb a szentszéki követségekre fókuszálva Fedeles Tamás összegezte.³² Berzeviczy Albert Podjebrád Katalin 1464. február 23-án³³ bekövetkező halálától követte végig a Mátyással kapcsolatban különböző uralkodói udvarok részéről felmerült házassági terveket, illetve Mátyás diplomáciai lépéseit, különös tekintettel a nápolyi kapcsolatok alakulására. Az újonnan előkerült források a korábbi, évekkel azelőtt megkezdett tárgyalások megtörténetére csak utalnak: 1474 tavaszát megelőzően évekig nem foglalkoztak a házassági tervvel.³⁴ A magyar király által követői, Bánfi Miklós pozsonyi ispán³⁵ és Francesco Fontana doktor³⁶ részére kiállított, a házassági szerződésről szóló

³² Fraknói Vilmos: *Mátyás király magyar diplomatái*. Bp., 1898.; Fedeles Tamás: A Magyar Királyság diplomáciai képviselője a Szentszéknél Mátyás király korában. In: *Mátyás király és az Egyház*. Szerk. Fedeles Tamás. (Thesaurus Historiae Ecclesiasticae in Universitate Quinqueecclesiensi 10.) Pécs, 2019. 35–54.

³³ C. Tóth Norbert: Mátyás király első felesége. In: *Királynék a középkori Magyarországon és Európában*. Szerk. Szovák Kornél, Zsoldos Attila. (Közlemények Székesfehérvár történetéből) Székesfehérvár, 2019. 131.

³⁴ A tárgyalások „első nyoma 1465-ből való; akkor valószínűleg Eleonora forgott szóban; 1468-ban megújul a kísérlet s most Beatrix lép előtérbe. Az első magyar követség 1469-ben jár Nápolyban, de csak 1474-ben jön megállapodás létre; Mátyás Boroszlóban ünnepélyesen közhírré teszi eljegyzését; Beatrix 1475 nyarától kezdve magyar királynéknak nevezi magát” – Berzeviczy Albert így foglalta össze Beatrix-életrajza végén (a tartalomjegyzékben) a házassági tárgyalások főbb kulcspontjait (Berzeviczy: *Beatrix királyné, 677–678*). Berzeviczy történetírókat és nápolyi krónikákat is felhasznált: ezek közül Michele Vecchioni műve – *Notizie di Eleonora e di Beatrice di Aragona*. Napoli, 1790. – alapján írja, hogy „Vecchioni [...] a Mátyás és Beatrix közötti házasságra vonatkozó megállapodás létrejöttét 1473-iki események között s az Eleonóra férjhezmenetelét megelőzőleg mondja el; (Dec. IV. 149. l.) ez azonban csak egy kis pontatlanság a Bonfin elbeszélésének rendjében. A boroszlói kihirdetés tudvalevőleg 1474. októberben történt, nincs történeti nyoma annak, hogy 1473-ban a két király között e házasság ügyében már megállapodás létezett volna.” Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 105. (4. j.)

³⁵ Fraknói Vilmos: *Mátyás király magyar diplomatái*. VII. közl. X. Bánfi Miklós. *Századok* 33 (1899) 1–3.; *Magyarország világi archontológiája 1458–1526*. I. *Főpapok és bárók*. Szerk. C. Tóth Norbert – Horváth Richárd – Neumann Tibor – Pálosfalvi Tamás. Bp., 2017. (Magyar Történelmi Emlékek. Adattárak) (=Arch. I.) 216.

³⁶ Maria Nadia Covini: Francesco Fontana. *Dizionario Biografico degli Italiani* 48 (1997) 649–651. Fontana későbbi diplomáciai megbízásairól lásd Kristóf Ilona: Gabriele Rangone (Veronai Gábor) pályája (1410/20–1486). In: *Mátyás király és az Egyház*. Szerk. Fedeles Tamás. Pécs, 2019. 66., 77. (Thesaurus Historiae Ecclesiasticae in Universitate Quinqueecclesiensi 10.)

megbízólevél (Buda, 1474. május 18. *Függelék 2.*) szerint Mátyás háborús elfoglaltsága miatt.³⁷ A korábbi (félbemaradt) tárgyalások egyik fontos résztvevője volt – Handó György³⁸ és Bánfi Miklós mellett – Vetési Albert veszprémi püspök³⁹ és Laki Túz János dalmát, horvát és szlavón bán.⁴⁰ Útjaik eredményének tekinthető, hogy néhány évnyi szünet után a felek visszatértek a házassági tervre vonatkozó tárgyalásokhoz és folytatták az egyeztetéseket.

Közel tíz év tárgyalásai során különböző jelöltek nevei merültek fel – többek között Ferdinánd király Eleonóra nevű leánya (1450–1493) is⁴¹ –, a lehetséges frigyre vonatkozó tervek viszont rendre meghiúsultak. Fraknói, majd az ő nyomán Berzeviczy feltételezte, hogy „a házassági ügy tárgyalása már akkor újult meg, mikor 1468 szeptemberében Ferrante követe jelent meg Mátyásnál s folytatódott akkor, mikor 1469 tavaszán a magyar király küldötteiként Handó György pécsi prépost [kincstárnok] és lindvai Bánfi Miklós pohárnokmester s pozsonyi főispán Nápolyba utaztak s a mikor a velencei államtanácsnak is tudomása volt már Mátyás és a nápolyi király bizonyos megállapodásáról”.⁴²

Jóllehet Handó egyik életrajza említi a főpap Mátyás házasságkötésével kapcsolatos nápolyi tárgyalásait,⁴³ valójában, ha sor került is erre, annak időpontja bizonytalan, hiszen – mint látni fogjuk – 1474 tavaszán és később Handó nem volt Mátyás Nápolyba küldött követségeinek a tagja, illetve az újabb irodalomban az 1469. évi útra vonatkozóan is felmerültek kétségek.⁴⁴

A magyar–nápolyi kapcsolatok erősítésében és a házassági terv létrejöttében Aragóniai Beatrix magyar biográfusa különleges szerepet tulajdonít Lorenzo Roverella ferrarai

³⁷ „.... quidem matrimonium succedentibus tunc bellis in dicto Regno Hungarie ad effectum perducere non valuit, nunc vero quiescentibus bellis in dicto Regno Hungarie, et eo iam parta victoria paccato et in tranquillitate firmato iterum, quo amicitia, amor et benivolentia, quibus dicti serenissimi domini reges mutuo devincti sunt fueruntque semper cum quadam eorum animorum conformitate firmiori, stabiliiori atque artiori nexu et vinculo corroboretur denuntiatumque, de contrahendo et firmando dictum matrimonium inter ipsas partes tractatum et conventum extitit...”

³⁸ Handó György pécsi nagyprépost (1465–1480), kalocsa-bácsi érsek (1478–1480). Arch. I. 130.; Mátyus Norbert: Vespasiano da Bisticci és két György, Handó és Kosztolányi (1467). In: *Vestigia. I. Mohács előtti magyar források olasz könyvtárakban*. Szerk. Domokos György – Mátyus Norbert – Armando Nuzzo. Piliscsaba, 2015. 113–123.; Pócs Dániel: Handó György könyvtára. *Ars Hungarica* 42 (2016) 309–338.

³⁹ Vetési Albert veszprémi püspök. Arch. I. 53.; Rainer Pál: Vetési Albert veszprémi püspök. In: *A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei*. 18. [1986.] Szerk. Törőcsik Zoltán – Uzsocki András. Veszprém, 1987. 227–232.

⁴⁰ Laki Túz János ajtónállómester, dalmát-horvát és szlavón bán. Arch. I. 108. Fontana fontos diplomáciai szerepéről már Fraknói Vilmos és Berzeviczy Albert is írtak. Vö. Fraknói: *Mátyás király diplomatái*, 108., Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 110., 136. 5. j., 180. Santoro idézett munkájában Fontana doktróról tudni véli, hogy 1475-ben kapott megbízást Mátyástól „Alberto Latesi-vel” [Vetési Albert] és „Giovanni Lakimano”-val [Laki Túz János] együtt a Velencével és a pápával folytatandó tárgyalásokra, másik küldetése mellett, ami a Beatrixszal való házasságról szóló megegyezés/tárgyalás volt. Fontana Milánóba szólóan is kapott megbízást, ahol 1486. január 17-én polgárjogot szerzett. Milánóban is halt meg 70 évesen, 1504. november 13-án. Santoro: *Un registro*, 143. 3. j. Vetési Albert és Túz János követségét 1474. augusztusban említi Neumann Tibor: *A Szapolyai család oklevéltára. I. Levelek és oklevelek (1458–1526)*. Bp., 2012. (Magyar Történelmi Emlékek. Okmánytárak) 138–139.

⁴¹ *Okiratok* 7–9.

⁴² Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 107.; Tringli István: Mátyás király külpolitikája és diplomatái. *Művelődés* 63 (2010) 2. sz. [február] 19–22.

⁴³ Mátyus: Vespasiano, 120.

⁴⁴ Pócs: Handó György, 328.

püspöknek és pápai követnek,⁴⁵ aki 1469-ben a császár és a magyar király kibékítése, illetve a cseh kelyhesek elleni intézkedések ügyében járt – többek között – Mátyás udvarában.⁴⁶ A házassági terv előkészítésében két másik személy is szerepet játszhatott: nápolyi részről a Mátyást sziléziai hadjáratára elkísérő Antonio d'Ayello [di Taranto] bari érsek,⁴⁷ aki Mátyás személyéről és udvarának viszonyairól a nápolyi uralkodót és udvarát minden valószínűség szerint tájékoztatta, illetve Ugoletto Facino,⁴⁸ aki ferrarai követként 1473-ban Nápolyban tartózkodott.⁴⁹

A közvetlenül a házassági szerződést előkészítő követjárásra Mátyás 1474. május 18-án kelt megbízólevele⁵⁰ szerint ez év tavaszán került sor. Követeinek – Bánfi Miklós pozsonyi ispánnak és Francesco Fontana doktornak – a feladata egyrészt egy szövetségi megállapodás létrehozása volt Ferdinánd nápolyi királlyal, másrészt magának a házassági szerződésnek a megkötése: a simancasi okleveles anyagban található a szintén Budán, ugyanazon a napon kiállított megbízólevél, amelyben Mátyás ugyanazokat a követeket, Bánfit és Fontanát az utóbbi szerződés megkötésével is megbízta (*Függelék 2. [átirat]*). Mindkét esetben a megbízólevelek átíratként szerepelnek a szeptember 3-án kiállított szerződésekben. A két okleveles anyag ismeretében világos, hogy a két szerződést külön ügymenetnek tekintették, ezért volt szükség külön megbízólevelek kiállítására.⁵¹

Azt, hogy a házasságkötéssel egyidőben szövetségkötés is történt, már E. Kovács Péter feltételezte,⁵² de a két megállapodás pontos tartalma kizárólag a most előkerült spanyolországi forrásokból ismerhető meg. A megerősített szövetség egymás kölcsönös megvédésére vonatkozó kötelezettségvállalást foglalt magában, illetve megállapodást tartalmazott arra az esetre, ha az egyik fél háborút indítana (ebben az esetben feltételekhez, illetve további megegyezéshez kötötték a másik megsegítését). A törökökkel szembeni védekezés ügyében mindkét fél kötelezte magát, hogy a pápával és Itália többi hatalmával készüljön a hadjáratra, amiben a magyar király javára a lehető legnagyobb

⁴⁵ Gionata Liboni: Lorenzo Roverella. *Dizionario Biografico degli Italiani* 88 (2017) 189–194.; «Beatissime Pater». Documenti relativi alle diocesi del Ducato di Milano. I “registra supplicationum” di Pio II (1458–1464). A cura di Elisabetta Canobbio – Beatrice Del Bo. Milano, 2007. (Materiali di storia ecclesiastica lombarda [secoli XIV–XVI] 9) XXXVIII. 114. j.

⁴⁶ Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 108.; E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 231–232.

⁴⁷ Giosuè Musca: Antonio Aiello. *Dizionario Biografico degli Italiani* 1 (1960) 517–518.

⁴⁸ Michele Catalano: *Vita di Ludovico Ariosto*. I–II. Genève, 1930–1931. (Biblioteca dell' «Archivum Romanicum») II. 113., 114., 121., 270.

⁴⁹ *Okiratok 16–18. 1475. május 19.* Vö. Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 108.; E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 231–233.

⁵⁰ Martí: Oklevelek, 495–496. 1a. oklevél.

⁵¹ Aragóniai Ferdinánd 1474. szeptember 3-i (szövetségi) szerződése (Martí: Oklevelek, 497–501. 1b. oklevél) csak Bánfit és Fontanát nevezi meg. Az a logikus, ha csak ezekkel a követekkel számolunk. Ugyanakkor Berzeviczy nyilvánvalóan más források alapján nevezte meg Handót, akinek nápolyi tárgyalásait pl. Vespasiano da Bisticci munkája (életrajza Kosztolányi György érsekről) említi. Berzeviczy azonban arra is felfigyelt, hogy Handó neve nem fordul elő a későbbi forrásokban, megbízólevelekben sem. Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 136. 5. j.: „[Bánfi és Fontana] 1474-ben jártak Nápolyban, 1475-ben már más követek váltották föl őket; ha ott lettek volna, akkor nevük a hozomány-átadási oklevelen s a ferrarai névjegyzékben aligha hiányoznának. Lehetséges azonban, hogy ott volt Francesco Fontana, ki 1476 tavaszán kapott újabb kiküldetést Nápolyba (M. K. Dipl. Eml. II. 347. l.)”

⁵² E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 230–231.

összegű zsoldot kell összegyűjteni, hogy minél nagyobb hadsereggel lehessen a törökökkel szembeállni. A követek megígérték, hogy Mátyás király a szövetségi szerződést hat hónapon belül megerősíti és a ratifikációt nyilvános, megerősített formában Ferrante királynak elküldi.⁵³

A szövetséget létrehozó oklevél megemlítette, hogy Mátyás király, de már elődei is, különösen Hunyadi János Szicília irányában jó barátságot ápoltak, és ez a jó kapcsolat már a jelenlegi királlyal, Ferdinánddal is fennállt: „annak érdekében, hogy a *Respublica Christiana* jobban megvédhető legyen, a régi királyok atyai barátságát nemcsak megőrizni kívánja, hanem azt még szorosabbra akarja fonni.” A szerződést Nápolyban meg is kötötték, azt Ferdinánd nápolyi király 1474. szeptember 3-án ratifikálta.⁵⁴ Ugyanezzel a dátummal állították ki a házassági szerződést tartalmazó oklevelet (*Függelék 1.*). Mivel szeptember 3-án történt tanúk előtt a szerződéskötés, ezért arról ott kellett felvenni egy iratot. Szeptember 11-én, szintén tanúk előtt mondták ki a szükséges formaszöveget, egyrészt a völegény követei, másrészt Beatrix részéről (*Függelék 2.*), erről nem külön iratot vettek fel, hanem rávezették a szerződésre. A házassági szerződés így módon a nápolyi közjegyzői oklevél (felfogása) szerint érvényre emelkedett, a házasságról való megállapodás, sőt az oklevél értelmében a házasság létrejött, ez magyarázza többek között, hogy Beatrix titulatúrájában ekkor már használta a magyar királynéi címet.⁵⁵

A nápolyi oklevél rendelkezése szerint Mátyásnak tíz hónapon belül ratifikálnia kellett a szerződést (*Függelék 2.*). Erre sor is került, ez már a nemrégiben Madridból előkerült házasságszerződés-másolatba foglalt oklevélből derül ki: Mátyás Budán, 1476. június 5-én kelt oklevelében jóváhagyta a házassági szerződést.⁵⁶

1474. szeptember elején tehát a frigy tervét a házassági szerződés által már írásba foglalták, azt megelőzően pedig valószínűleg szóban történhetett megállapodás. Erre a korábbi szóbeli megegyezésre utal Berzeviczy Albert is, a Budán 1474. májusban, illetve júniusban kelt ferrarai és velencei követjelentések alapján, amelyek a tervezett házasság megkötéséről „per verba de futuro” írnak.⁵⁷ Berzeviczy – az 1474. szeptember 3-án és 11-én kelt házassági szerződést nem ismerve ugyan, de Szalay László munkája és Fraknoi tanul-

⁵³ Ez a 2017-ben megjelent forráspublikáció vonatkozó részletéről általam készített magyar kivonat. Lásd Marti: Oklevelek, 498–499. 1b. oklevél.

⁵⁴ Uo. 497–501. 1b. oklevél. Mátyás követei az 1474. szeptember eleji nápolyi megegyezést megelőzően valószínűleg más megbízatást is teljesítettek. Logikus volna, hogy a Nápolyba küldött követek Rómát is útba ejtették, mint egy évvel később, 1475-ben (a név nélkül említett követséget lásd Óváry: *A Magyar Tudományos Akadémia*, I. 521. sz.), de ez még nem bizonyíték. Rómába küldött követként Vetési személye 1474 késő őszén (a Szapolyai oklevéltár alapján is) kézenfekvő, de végül Szentlászlói [Túz] Osváttal együtt csak 1475 februárjában érkezett meg Rómába. Fraknoi Vilmos: *Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római Szent-székkel*. I–III. Bp., 1901. II. (1418–1526) 146–147. Fraknoi 1474 folyamán Mohorai Miklós és Szántai Mihály kanonokokat említi követekként, de közelebbi dátum nélkül.

⁵⁵ Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 110.; E. Kovács: *Magyarország és Nápoly*, 233.

⁵⁶ Marti: Oklevelek, 503–504. 3a. oklevél. Mátyás megbízólevele követei, Rudolf von Rüdeshaim boroszlói és Filipec János választott váradi püspök, Dengelegi Pongrác erdélyi vajda és Szentgyörgyi János gróf számára.

⁵⁷ Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 110.

mánya nyomán – Ferdinánd király szeptember 5-én kelt levelére⁵⁸ hivatkozik, amelyben a nápolyi uralkodó „értesítette Mátyást, hogy kérését teljesítve, leányát neki eljegyezte”.⁵⁹

Miután a követek – Bánfi Miklós és Francesco Fontana – 1474 szeptemberében, esetleg október első napjaiban Nápolyból visszaértek, Mátyás az ostrom alatt álló Boroszlóban ünnepséget rendezett és kihirdette a házassági megállapodást.⁶⁰ „A következő, 1475. év elején, gyertyaszentelő Boldogasszony utáni vasárnapon Mátyás Boroszlóban fogadta a nápolyi király s a velencei köztársaság követeit, kik a barii érsek vezetése alatt dús ajándékokat hoztak neki menyasszonyától, különösen fejedelmi díszű ruházatokat, melyeket a király a Szent Erzsébet templomában öltött fel először s azután versenyfutással és tánczczal egybekötött ünnepélyeket rendezett vendégei tiszteletére.”⁶¹ A boroszlói eseményekről más forrásokból is értesülünk.⁶²

A simancasi okleveles anyag időrendben következő oklevele a már említett, Boroszlóban kelt, 1475. február 16-án Mátyás által kiállított oklevél (*Függelék 3.*). Erről a nápolyi közjegyzői iratból szerezhetünk tudomást, amelybe belefoglalták a magyar uralkodó oklevelét: ebben Mátyás megerősítette a házassági szerződést.⁶³ Az oklevél rendelkezése szerint a követek útján már megkötött szerződést Mátyás a maga részéről ratifikálta. A hozományról ebben az oklevélben még nem esett szó, az erről való megegyezés állt a további tárgyalások középpontjában.

Egy hónappal ezt követően állította ki Mátyás király követei – az ekkor távol lévő, éppen Rómában tárgyaló⁶⁴ Vetési Albert veszprémi püspök és Laki Túz János szlavóniai bán, valamint az udvarában tartózkodó Francesco Fontana – részére azt a megbízólevelet (Ratibor, 1475. március 8.), amellyel megbízta őket a házassági szerződés megkötésével (inkább előkészítésével).⁶⁵ Ebben szerepel, hogy Mátyás a házassági ajándékokról és szerződésről szóló levelet – amelyet előzőleg Bánfi Miklós és Fontana doktor adtak át neki – arany függőpecséttel ratifikálta. Ennek az oklevélnek egy eredeti példánya a valenciai források között található.⁶⁶ A követek 1475. júniusi, nápolyi útjával kapcsolatban eddig

⁵⁸ Az 1474. szeptember 5-én kelt levél Berzeviczy okmánytárában (Vö. *Okiratok*) nincs kiadva.

⁵⁹ Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 109.

⁶⁰ „Ugyanazon év október 30-ikán a lengyel és cseh király egyesült seregeitől ostromlott Boroszlóban Mátyás örömtüzeket gyújtatott...” Uo. 105. 5. j.; E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 233. Vö. Peter Eschenloer: *Geschichte der Stadt Breslau*. Hrsg. v. Gunhild Roth. Bd. II. Waxmann, Münster – New York – München – Berlin, 2003. 954. (Quellen und Darstellungen zur Schlesischen Geschichte, 29).

⁶¹ Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 109–110.

⁶² Két izgalmas követjelentésre Bácsyati Dániel nyomán Péterfi Bence hívta fel a figyelmemet: „Oratio ad Mathiam regem Hungariae super nuptiis cum filia regis Neopolitani habita die II. mensis Februarii anno 1475to Wratislavie in ecclesia Sancte Elizabeth in media sollempnitate celebrationis misse maioris...” Universitätsbibliothek Leipzig. Ms. 1674. Fol. 48^r–49^r., „Ex alia epistola de eaque super nuptiali materia et assensu memoriali doctor Favianus canonicus Wratislaviensis”. Uo. Fol. 49^r–50^r. (<https://digital.ub.uni-leipzig.de/mirador/index.php#7c2034f8-5f90-4b82-8899-17543f6b523d>. Legutóbbi megtekintés: 2021. november 11.)

⁶³ Az 1474. szeptember elején kelt oklevélben foglaltaknak megfelelően Hunyadi Mátyásnak hat hónapon belül kellett megerősítenie a szerződést.

⁶⁴ Lásd Fraknói: *Magyarország egyházi*, II. 146–147.

⁶⁵ Martí: *Oklevelek*, 501–502. 2. oklevél. Ratibor, 1475. március 8.

⁶⁶ Uo. [Eredeti hátyaoklevél, az elveszett függőpecsét (aranybulla) zsinórjának befűzési helyével.]

azt feltételezte a szakirodalom,⁶⁷ hogy a hozományról ők állapotok meg, de valójában erre már 1475 májusában sor került. A megegyezéshez kapcsolódó forrás a simancasi oklevelés anyagba másolva található: a nápolyi Castel Nuovóban, 1475. május 29-én⁶⁸ kiállított oklevélben (*Függelék 5.*) a nápolyi uralkodó megerősítette, hogy megegyezés jött létre Bánfi Miklóssal és Francesco Fontanával a házassági szerződésről, ennek részeként pedig a hozományról. Utóbbival kapcsolatban kijelentette, hogy Fontana – a számára utóbb kiállított külön megbízólevelét értelmében – és közte megegyezés jött létre a hozomány nagyságáról, amelynek összetételéről is megállapodtak: 170 ezer aranydukát készpénzben, 30 ezer dukát értékben pedig ékszerek. Az oklevél adata a legkorábbi említés Beatrix hozományának értékéről.⁶⁹

Ebbe az oklevélbe foglalva találjuk Mátyás egy másik megbízólevelét (*Függelék 4.*): a Brünnben, 1475. április 1-jén kiállított oklevélben egyedül Fontanát bízta meg Mátyás, kifejezetten a hozománnyal kapcsolatos tárgyalásokkal és megegyezéssel (ebben Bánfi Miklós neve nem szerepelt). Az oklevélben a nápolyi uralkodó az előzmények kapcsán hivatkozott a házassági szerződésre (tehát a király nem megerősítette, csak hivatkozott rá), illetve az oklevélben idézte a szerződés egy, a hozományra vonatkozó pontját.⁷⁰ Ez a pont azt mondta ki, hogy a hozományról (valamint a házasságkor – feltehetően Mátyás által Beatrixnak – adandó adományról és Beatrix átadásának időpontjáról) külön kell megállapodni, mely célból Ferdinánd fog követeket küldeni Mátyáshoz. Ez utóbbi valamért fordítva történt, a szerződés ellenére megint Mátyás küldött követet (1475 júniusában),

⁶⁷ „Mátyás követei, Vetési Albert veszprémi püspök, Laki Thúz János szlavón bán és Francesco Fontana 1475. június 20-án érkeztek meg Nápolyba. Feladatuk a házasság szóbeli megkötése volt. Három nappal később Aragóniai Ferdinánd fogadta őket a Castel Nuovo dísztermében, a velencei és milánói követek jelenlétében, ahol megegyeztek az esküvő részleteiről. Valószínűleg ekkor állapodtak meg a hozományról is. Beatrix ettől kezdve már a magyar királyné címet használta.” E. Kovács: Magyarország és Nápoly, 233. Vö. Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 110.

⁶⁸ Az oklevélre a valenciai források között 1475. május 24-i dátummal történt utalás: „... in [...] litteris eiusdem serenissimi domini regis Sicilie datis in Castello Novo civitatis Neapolis die vigesimaquarta mensis Maii millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto”. Martí: *Oklevelek*, 505. 3b. oklevél. Nápoly, Castel Nuovo, 1476. szeptember 16. Mivel a Simancasban található oklevél másolatán annak kiállítási dátumaként május 29. szerepel, ezért a kiadásban meghagyjuk, csak jelezzük a másik oklevélben található, eltérő dátumra való utalást.

⁶⁹ Aragóniai Beatrix hozományának értéke nem új információ: a 200 ezer dukát összegre való hivatkozást megtaláljuk Bonfininél. Antonius de Bonfinis: *Rerum Ungaricarum decades*. Ediderunt Iosephus Fögel – Bela Iványi – Ladislaus Juhász. Lipsiae–Bp., 1936–1941. IV. 207. (Liber X.); Dipl. Eml. II. 310. Luca Lupo tudósítása Budáról a milánói herceghez. Buda, 1476. május 19. és a 193. sz. forrásban, A nápolyi kincstár által Beatrix magyar királyné nászajándékából kiadott összegek kimutatása [1475. szeptember], ezenkívül természetesen Berzeviczy Beatrix-életrajzában is szerepel (Berzeviczy a Luca Lupo-féle jelentésre hivatkozik), valamint a Beatrix-oklevéltárból is ismert, mivelhogy az oklevelek között található olyan forrás, amely említi az összeget. *Okiratok* CLXV. 241–242. 1492. június 4. Giacomo Trotti követ jelentése Milánóból a ferrarai herceghez, melyben Francesco Fontana közlése nyomán hírt ad Beatrix hazaküldésének tervéről s az ennek során fölmerült kölcsönös követelésekről. „... Messer Francisco [Fontana], li dixi che pure la doveria havere la sua dotta de 200,000 ducati, che la potette cum epsa.” *Okiratok* 242.

⁷⁰ „Conventum est inter dictas partes, quod quantitas dotium ipsius illustrissime dominae Beatricis et etiam donatio faciendi propter nuptias et tempus traductionis dicte domine Beatricis ad regnum Hungarie concordari habeat per supradictum dominum regem Hungarie et oratores, quos prefatus serenissimus dominus rex Ferdinandus de proximo missurus est ad prefatum serenissimum dominum regem Hungarie.” (Martí: *Oklevelek*, 505. 3b. oklevél. Nápoly, Castel Nuovo, 1476. szeptember 16. Vö. *Függelék 2.*)

de nem derül ki, hogy miért. Úgyszintén előzményként szerepel az oklevélben Fontana hozományügyi megbízása és megérkezése (*Et noviter...*), ezt követi a rendelkező rész, ami a hozományról kötött megegyezés tartalmáról szól (*Idcirco...*). Mátyás követei 1475. szeptember elején értek vissza a Magyar Királyság területére, erre a velencei dózse magyarországi követéhez intézett levele (1475. szeptember 1.) alapján lehet következtetni.⁷¹

A spanyolországi oklevelek következő darabja már a házassági szerződés végleges, mindkét fél által megerősített változata, azaz a Mátyás által 1476. december 19-én, Budán megerősített közjegyzői irat.⁷² Az oklevél a belefoglalt oklevelek miatt valójában három forrást tartalmaz: (1) a Mátyás által Rudolf von Rüdeshaim boroszlói és Filipec János választott váradi püspök, Dengelegi Pongrác János erdélyi vajda és Szentgyörgyi János gróf részére kiállított megbízólevelet (Buda, 1476. június 5.), amelyben a követek már arra kaptak megbízást, hogy ténylegesen átvegyék (*ad acceptandum et recipiendum*) a hozományt, és ami értéket esetleg még a szerződésen felül Beatrix magával akar hozni, továbbá teygenek esküt arra, hogy a házasság felbontása (*in casu soluti matrimonii*) esetén mindezt vissza fogja adni; (2) Bánfi Miklós pozsonyi ispán és Francesco Fontana követek közjegyző előtt átveszik Beatrix hercegnő hozományát – ez az oklevél (Nápoly, Castel Nuovo, 1476. szeptember 16.) tartalmazza Beatrix hozományának ingóságokból álló részét, az összesen 142 tételből álló jegyzéket; mindezt pedig (3) a Mátyás által kiadott megerősítő oklevél foglalja magában.

Összegzés

A korábban ismert és az újonnan spanyolországi levéltárakban feltárt források, valamint a szakirodalom összevetése alapján az alábbi következtetések fogalmazhatók meg.

Berzeviczy Albert nem ismerte a spanyolországi forrásokat, az 1914-ben kiadott okmánytár bevezetőjében felsorolt külföldi levéltárak között spanyol levéltár nem szerepel.

A spanyol oklevelés anyagból világosan kiderül, hogy Mátyás követei külön szövetségi és külön házassági szerződés megkötésére vonatkozóan is kaptak utasítást (Buda, 1474. május 18., két külön, de ugyanazon a napon kelt oklevélben). Bánfi Miklós és Francesco Fontana tárgyaltak Nápolyban, és a két ügyben létrejött szerződéseket azonos dátummal, 1474. szeptember 3-án, Nápolyban állították ki.

Az 1474. tavaszi követségnek Handó György pécsi prépost bizonyosan nem volt tagja, ahogy a későbbi követségeknek sem. 1469. évi, Fraknói Vilmos, majd Berzeviczy Albert által is feltételezett követségével kapcsolatban nem tudunk állást foglalni, az új források jóval későbbi időszakra vonatkoznak.

A hozományról történt megállapodás menetével kapcsolatban új eredmény, hogy Mátyás nápolyi udvarban tárgyaló követei és I. Ferdinánd között már 1475. május folyamán megegyezés jött létre: a hozományról Francesco Fontana doktor tárgyalt, az 1475. április 1-jén kiállított megbízólevél (amelyben Mátyás a hozományról való megállapodás-

⁷¹ Óváry: *A Magyar Tudományos Akadémia*, I. 521. sz.

⁷² Martí: *Oklevelek*, 503–518. 3a–3c. oklevelek.

sal csak Fontanát bízta meg), akárcsak Ferdinánd nápolyi király 1475. május 24-én vagy 29-én kelt oklevele, amelybe bele van foglalva, új források.

A végleges, mindkét fél által jóváhagyott házassági szerződés szövege, Beatrix hozományának tételes összetétele a madridi okleveles anyagból vált ismertté.

Berzeviczy Albert Aragóniai Beatrixról írt életrajzában több helyen is említ jelzet nélkül egy úgynevezett „hozományátvételi okmányt”: az 1475. évi nyári nápolyi tárgyalások említésekor írja, hogy Mátyás követei tárgyalásaik eredményéről „egy évvel később értesülünk” – ez a forrás viszont nincs kiadva az Oklevéltárban, és nem ismert más, korábbi vagy egykorú forráspublicációból sem. Érdemes felhívni rá a figyelmet, hogy Berzeviczy egyrészt több forrást ismert, mint amennyit közölt, másrészt Nápolyban láthatott olyan forrásokat, amelyek később, a háború során megsemmisülhettek, ahogy ezt példázza az 1499. évi salernói adománylevel, amely a valenciai okleveles anyag részét képezi és Madridból került elő. Ennek az oklevélnek egy egykor Nápolyban őrzött változatát még látta, hiszen művében hivatkozott rá.⁷³

A végleges, mindkét fél által jóváhagyott házassági szerződés szövege, Beatrix hozományának tételes összetétele, az 1476. júniusi nápolyi követjárás ténye, annak időpontja, valamint a szerződés Mátyás által Budán, 1476. december 19-én történt megerősítése egyaránt a Madridban fellelt forrásoknak köszönhetően váltak ismertté.⁷⁴

FÜGGELÉK

A források átírására a PARES [Portal de Archivos Españoles] adatbázisban elérhető fotómásolatok⁷⁵ alapján került sor, betűhíven. Az *u/v* írását a hangérték döntötte el, az *e cauda* helyett pedig *e* áll. Nagy kezdőbetűvel csak a tulajdonnevek szerepelnek. A forrászöveg központozását egységesítettük. A szavak egybe- vagy különírását néhány szokatlanabb, az értelmezést megnehezítő esetben szintén módosítottuk. A rövidítéseket feloldottuk (lehetőleg a szöveg gyakorlatát követve), ha bizonytalan vagy több lehetőség áll fenn, akkor szögletes zárójelben jelöltük. A szöveget csak abban az esetben javítottuk, ha azt az értelem és nyelvi helyesség feltétlenül megkívánta. Ilyenkor a leváltott alakot jegyzetben hozzuk, a kiadó hozzáteleteit szögletes zárójelben.

⁷³ A IV. Frigyes nápolyi király által nővére, Beatrix részére közvetlenül annak Nápolyba való visszatérését megelőzően kiállított, salernói adományról szóló oklevél. Andria, 1499. március 25. Martí: Oklevelek, 520–523. 5. sz. oklevél.

⁷⁴ Berzeviczy említést tesz ugyan egy 1476. évi okmányról, amely a hozomány átadásával kapcsolatos, azonban ezt nem részletezi, és az 1914-ben kiadott okmánytár forrásai között sem található meg. Vö. Berzeviczy: *Beatrix királyné*, 110.

⁷⁵ <http://pares.mcu.es/ParesBusquedas20/catalogo/show/2216454>. (Legutóbbi megtekintés: 2021. november 11.)

1.

**I. Mátyás meghatalmazása Bánfi Miklós és Francesco Fontana részére
a házassági szerződés megkötésére**

Buda, 1474. május 18. Átirat a 2. iratban.

Nos Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatiae, Rame, Servie, Gallicie, Lutimirie[!], Comanie Bulgarieque rex, necnon Slesie et Lucemburgensis dux ac marchio Moravie, Lusatie etc. notum facimus per presentes quibus expedit universis, quod nos de fide, prudentia, rerum experientia et multiplici virtute magnifici Nicolai Banfy comitis Poseniensis et egregii Francisci Fontane artium et medicine doctoris plene et tanquam de nostra propria persona confisi ex certa nostra scientia et matura deliberatione prehabita omnibus modo, via, iure, causa et forma, quibus melius, validius et efficacius fieri et esse possit, ipsos Nicolaum et Franciscum predictos fecimus, creamus, constituimus et deputavimus, immo facimus, creamus, constituimus et deputamus per presentes nostros solemnes, certos, veros, indubitatos et autenticos procuratores, mandatarios, oratores et nuntios ad tractandam, practicandam, postulandam, agendam, conficiendam, firmandam et concludendam singularem affinitatem inter nos et serenissimum principem dominum Ferdinandum Sicilie etc. regem fratrem nostrum carissimum connubiaque et sponsalia contrahenda cum illustrissima principe domina Beatrice eiusdem regis filia nostro nomine et pro nobis, necnon ad omnia et singula pacta, conventiones, promisiones et obligationes tractanda et concludenda, que ad huiusmodi affinitatis et sponsalium de iure vel de facto aut quavis generali seu municipali consuetudine robur et firmitatem eidem procuratoribus, nuntiis, oratoribus et mandatariis nostris facere debebuntur, queve in premissis et circa premissa necessaria fuerint et oportuna, et que nos ipsi agere, exequi et concludere possemus, si personaliter interessemus, etiam si talia forent, que mandatum exigent magis speciale et specialissimum, ponentes eosdem in locum nostrum ac promittentes in verbo nostro regio et bona fide nostra nos gratum, ratum et firmum habituros, quicquid per ipsos procuratores et mandatarios nostros circa premissa gestum, praticatum, promissum, conclusum et firmatum extiterit veluti iustum et catholicum principem decet, quodque ipsorum sigilla nostro sigillo, postquam de conclusis et firmatis per eos notitiam habuerimus, sine ulla mora redimemus et omnia per eos sic ut premittitur acta, conclusa et firmata roborabimus, harum nostrarum, quibus sigillum nostrum secretum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, vigore [et] testimonio litterarum. Data Bude, die XVIII. Maii anno Domini MCCCCLXXIII, regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. XVII., Bohemie vero sexto. Ad mandatum domini regis.

2.

**Aragóniai Beatrix és I. Mátyás házassági szerződéséről (és eljegyzéséről)⁷⁶
szóló közjegyzői oklevél**

Nápoly, Castel Nuovo, 1474. szeptember 3. (és szeptember 11.)⁷⁷ AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 1^r–5^v. Másolat.

In Dei nomine Amen. Pateat universis et singulis presentis instrumenti⁷⁸ seriem inspecturis quoquo modo seu visuris, quod die et loco infrascriptis constituti serenissimus et excellentissimus dominus dominus Ferdinandus Dei⁷⁹ gratia invictissimus rex Sicilie etc. agens ad infrascripta omnia tam proprio nomine, quam nomine et pro parte illustrissime Beatricis eiusdem serenissimi domini regis filie legitime et naturalis ex una parte et magnifici dominus Nicolaus Banfy comes Poseniensis⁸⁰ et dominus Franciscus Fontana artium et medicine doctor,⁸¹ oratores, nuntii et procuratores serenissimi et excellentissimi domini domini Mathie Dei gratia invictissimi regis Hungarie etc. agentes ad infrascripta omnia procuratorio nomine et pro parte eiusdem serenissimi domini regis Hungarie ex parte altera, quamvis partes ipse sciant mee iurisdictioni non esse subiectas, sed iurisdictionem ipsam et offitium meum de certa earum scientia sponte ac voluntarie prorogando pariter asseruerunt annis superioribus inter dictos serenissimum et excellentissimum principem et dominum dominum Ferdinandum Dei gratia invictissimum regem Sicilie, Hier[oso][l][y] m[e] etc. ex una parte et serenissimum et excellentissimum principem et dominum dominum Mathiam Dei gratia regem Hungarie etc. per medium oratorum eorundem serenissimorum regum ex parte altera habitum fuisse tractatum de matrimonio contrahendo inter eundem serenissimum et excellentissimum dominum regem Hungarie etc. et illustrissimam et excellentissimam dominam Beatricem eiusdem serenissimi domini regis Sicilie filiam legitimam et naturalem, quod quidem matrimonium succedentibus tunc bellis in dicto regno Hungarie ad effectum perducere non valuit, nunc vero quiescentibus bellis in dicto regno Hungarie et eo iam parta victoria paccato et in tranquillitate firmato iterum, quo amicitia, amor et benivolentia, quibus dicti serenissimi domini reges mutuo devincti sunt fueruntque semper cum quadam eorum animorum conformitate firmiori, stabiliiori atque arctiori nexu et vinculo corroboretur denuntiatumque, de contrahendo et firmando dictum matrimonium inter ipsas partes tractatum et conventum extitit, tandem matrimonium predictum omnipotentis Dei nostri Iesu Christi gratia inter ipsum serenissimum et excellentissimum dominum regem Siciliae pro dicta illustrissima domina Beatrice eius filia et eundem serenissimum et excellentissimum dominum regem Hungarie per medium prefatorum magnificorum dominorum Nycolai Banfy comitis Poseniensis et domini Francisci Fontana artium et medicine doctoris, oratorum et procuratorum procuratorio nomine et

⁷⁶ Erről a toldalékban van szó.

⁷⁷ Az irat toldaléka (*Subinde [...] hoc iuro*) szeptember 11-i eseményről számol be.

⁷⁸ instr[ument]a ms.

⁷⁹ de ms.

⁸⁰ Alsólendvai Bánfi Miklós pozsonyi ispán (1466–1487). Arch. I. 126.

⁸¹ Francesco Fontana.

pro parte ipsius serenissimi regis Hungarie habentes a prefato serenissimo domino rege Hungarie ad premissa omnia et singula infrascripta spetiale mandatum et potestatem, cuius mandati tenor inferior describetur, conclusum et firmatum foelicissime extitit, quod felix faustumque sit, atque propterea de matrimonio predicto eiusque conditionibus inter dictas partes nonnullae conventiones, pacta et capitula habita, iurata et firmata fuerunt, quorum quidem capitulorum tenor est huiusmodi:

Conventiones et capitula inita, firmata et iurata inter sacram regiam mag[esta]tem serenissimi et excellentissimi domini regis Ferdinandi de Aragonia regis Sicilie etc. ex una parte et serenissimum ac excellentissimum dominum Mathiam Dei gratia Hungarie etc. regem seu magnificos viros dominum Nicolaum Banfy comitem Poseniensem et dominum Franciscum Fontana artium et medicine doctorem, oratores et procuratores procuratorio nomine et pro parte ipsius serenissimi domini regis Hungarie ex parte altera habentes a prefato serenissimo domino rege ad hec omnia et singula infrascripta potestatem et spetiale mandatum. Cum inter prefatos et serenissimos dominos reges perpetuo amicitia inviolabilis manserit, fueritque semper quedam suorum animorum conformitas ac similitudo, iam diu hanc inter ipsos benivolentiam et mutuam amorem aliquo nexu strictiore corroborandum censentes actum inter ipsos fuit de matrimonio illustrissime domine Beatricis filie legitime et naturalis prefati serenissimi domini regis Sicilie cum prefato serenissimo domino rege Hungarie, quod succedentibus bellis in ipso Hungarie regno, que feliciter ab ipso serenissimo domino rege confecta sunt, prout uterque cupiebat, ad effectum perducere non potuit. Nunc vero parta pace et regno tranquillato rursus deventum est ad tractatum dicte affinitatis existimantes huiusmodi vinculo imperpetuum amicitiam ac mutuam inter se benivolentiam confirmatum iri. Deo igitur favente, a quo omnia bona proveniunt, dicta affinitas dictumque connubium et sponsalia firmata et conclusa fuerunt inter prefatum serenissimum dominum regem Hungarie et dictos suos oratores et procuratores procuratorio nomine ipsius domini regis agentes et dictam illustrissimam dominam Beatricem seu serenissimum dominum regem Sicilie predictum eius patrem ipsius nomine agentem, deventumque est ad ipsius conclusionem cum pactis et conditionibus infrascriptis. Primo. Prenominata regia maiestas prefati serenissimi domini regis Ferdinandi convenit et solemniter promittit [sese] prefatis dominis Nicolao Banfy comiti Poseniensi et Francisco Fontane procuratoribus eiusdem serenissimi domini regis Hungarie et eiusdem nomine stipulantibus et recipientibus securaturam et cum effectu facturam, quod illustrissima domina Beatrix eiusdem regie maiestatis filia legitima et naturalis sponsalia et matrimonium contrahet atque firmabit cum eodem serenissimo domino rege Hungarie, et ipsum eundem serenissimum dominum regem in suum sponsum et legitimum virum accipiet, et matrimonium legitimum et canonicum cum eodem contrahet per verba de presenti per medium ipsius serenissimi domini regis vel suorum procuratorum ad hoc destinandorum in civitate Neapolis intra decem menses, et deinde dictum matrimonium cum eodem serenissimo domino rege iuxta ritum Sancte Romane Ecclesie celebrabit et confirmabit intra tempus concordandum inter serenissimum dominum regem Hungarie et oratores ipsius serenissimi domini regis Ferdinandi. Et econtra prefati magnifici domini Nicolaus Banfy comes Poseniensis et Franciscus Fontana

procuratores et procuratorio nomine dicti serenissimi domini regis Hungarie et ab eo ad hoc spetiale mandatum habentes convenerunt et solemniter promiserunt prefato serenissimo domino regi Sicilie etc., quod prefatus serenissimus dominus rex Hungarie cum eadem illustrissima domina Beatrice matrimonium contrahet per verba de presenti per se vel per medium suorum procuratorum ad hanc civitatem destinandorum intra eundem terminum mensium decem, et recipiet⁸² eandem dominam Beatricem in uxorem suam legitimam per verba de presenti declarantia, quod ipse serenissimus dominus rex accipiet eandem illustrissimam dominam Beatricem in suam legitimam uxorem, et in eam de presenti consentit tamquam in veram, caram et legitimam uxorem cum omnibus aliis solemnitatibus debitis et oportunitis secundum ritum Sancte Romane Ecclesie, et deinde dictus serenissimus rex Hungarie matrimonium ipsum cum eadem illustrissima domina Beatrice celebravit et consummavit iuxta ritum Sancte Romane Ecclesie intra dictum tempus concordandum cum dictis oratoribus serenissimi domini regis Ferdinandi. Conventum est inter dictas partes, quod quantitas dotium ipsius illustrissime domine Beatricis et etiam donatio facienda propter nuptias et tempus traductionis dicte domine Beatricis ad regnum Hungarie concordari habeat per supradictum dominum regem Hungarie et oratores, quos prefatus serenissimus dominus rex Ferdinandus de proximo missurus est ad prefatum serenissimum dominum regem Hungarie. Pro quibus omnibus et singulis inviolabiliter et perpetuo attendendis et penitus observandis prefata serenissima regia maiestas serenissimi domini regis Ferdinandi promisit prefatis oratoribus recipientibus et stipulantibus, nominibus quibus supra, predicta omnia et singula suprascripta attendere, observare ac penitus et omnino adimplere et executioni mandare sub hypotheca et obligatione omnium bonorum suorum mobilium et immobilium status et dominiorum ubique habitorum et habendorum. Et eodem modo prefati dominus Nicolaus Banfy comes Poseniensis et dominus Franciscus Fontana oratores et procuratores procuratorio nomine et pro parte dicti domini serenissimi domini regis Hungarie eorum principalis promiserunt, quod dictus serenissimus dominus rex Hungarie eorum principalis predicta omnia et singula supra et infrascripta attendet et observabit et penitus ac omnino adimplebit et executioni mandabit sub hypotheca et obligatione omnium bonorum dicti serenissimi domini regis Hungarie eorum principalis mobilium et immobilium status et dominiorum habitorum ubique et habendorum. Et ad maiorem et validiorem supradictorum omnium et singulorum observantiam, cautelam et omnimodam executionem ad maiusque et plenius ipsorum omnium et singulorum robur et firmitatem et totale atque perpetuum stabilimentum prefatus serenissimus dominus rex tactis sacrosanctis evangelii iuravit, et eidem domino nostro Iesu Christo et eius gloriosissime Matri sub vera et legali fide serenissimi regis devotissime et constantissime promisit, et ipsis etiam domino Nicolao Banfy comiti et domino Francisco Fontane, nominibus quibus supra, recipientibus et stipulantibus sub eisdem vinculis et obligationibus inviolabiliter promittit sese penitus curaturum et omnino facturum, quod prefata illustrissima domina Beatrix predicta omnia et singula suprascripta observabit, adimplebit et omnino executioni mandabit. Et econtra

⁸² recipere ms.

prefati dominus Nicolaus Banfy comes Poseniensis et dominus Franciscus Fontana oratores et procuratores ac procuratorio nomine et pro parte prefati serenissimi domini regis Hungarie tactis sacrosanctis evangeliiis in animam dicti serenissimi domini regis Hungarie iuraverunt, et eidem domino nostro Iesu Christo et eius gloriosissime Matri sub vera et legali fide dicti serenissimi domini regis Hungarie devotissime et constantissime promiserunt, et ipsi⁸³ serenissimo domino regi recipienti et stipulanti sub eisdem vinculis et obligationibus inviolabiliter promiserunt, quod dictus serenissimus dominus rex Hungarie predicta omnia et singula suprascripta observabit, adimplebit⁸⁴ et omnino executioni mandabit. Postremo prefatus serenissimus dominus rex Sicilie ad predictorum omnium et singulorum predictorum pleniorum et arctiorum firmitatem, utque supradicta omnia et singula retractari, impedi [!] aut quovismodo irritari nullatenus possint, quin omnino ad precisam, indubitam et omnimodam executionem et totale implementum prorsus et ex toto deveniatur, iuravit modo et forma quibus supra supradictis omnibus et singulis nullo unquam tempore, nulla ratione, causa vel consideratione, que quovismodo dici vel excogitari posset, aliquantulum contravenire vel contravenientibus quoquomodo consentire, quin imo ex toto eis vel ei contradicere et penitus refragari, maxime si dicta illustrissima domina Beatrix quoquomodo supradictis tentaret⁸⁵ contravenire, et ea omnia suprascripta adimplere et exequi nolle, et a supradictis iuramentis prefatus serenissimus dominus rex Sicilie iuravit, ut supra, nullo unquam tempore, nulla ratione vel causa aut consideratione absolutionem vel relaxationem quovismodo impetrare vel impetranti quovismodo consentire. Et ita e converso prefati dominus Nicolaus Banfy comes et dominus Franciscus Fontana, nominibus quibus supra, ad predictorum, omnium et singulorum pleniorum et arctiorum firmitatem, utque supradicta omnia et singula retractari, impedi aut quovismodo irritari nullatenus possint, quin imo ut ad precisam, indubitam et omnimodam executionem ac totale implementum prorsus et ex toto deveniatur, iuraverunt in animam dicti serenissimi domini regis Hungarie modo et forma quibus supra: dictum serenissimum dominum regem Hungarie supradictis omnibus et singulis nullo unquam tempore nulla ratione, causa vel consideratione, que quovismodo dici vel penitus excogitari posset, aliquantulum contravenire vel contravenientibus quoquomodo consentire, quinimo ex toto eis vel ei contradicere et penitus refragari, et a supradictis iuramentis prefati dominus Nicolaus Banfy comes et dominus Franciscus Fontana oratores et procuratores predicti, nominibus quibus supra, et in animam dicti serenissimi domini regis Hungarie iuraverunt, ut supra, dictum serenissimum dominum regem Hungarie nullo unquam tempore nulla ratione vel causa absolutionem vel relaxationem quovismodo impetrare vel impetranti quovismodo consentire, et nihilominus serenissimus dominus rex Hungarie in propria persona infra terminum mensium decem proximorum futurorum firmabit et ratificabit predicta capitula et omnia in eis contenta, et iurabit et promittet facere, tenere et adimplere et observare capitula ipsa et omnia et singula in eis contenta, et dictam ratificationem in forma publica mittet ad regiam maiestatem dicti serenissimi

⁸³ [et ipsi] et ipsi et ms.

⁸⁴ adimplebit ms.

⁸⁵ tentare ms.

domini regis Ferdinandi infra dictum terminum, et idem serenissimus dominus rex Hungarie per se vel per eius procuratorem vel procuratores ad hanc civitatem Neapolis destinandos intra dictum terminum mensium decem matrimonium contrahet per verba de presenti. Deinde dictus serenissimus dominus rex Hungarie matrimonium ipsum cum eadem illustrissima domina Beatrice celebrabit et consumabit iuxta ritum Sancte Romane Ecclesie intra tempus concordandum cum oratoribus eiusdem serenissimi domini regis Ferdinandi mittendis ad dictum serenissimum dominum regem Hungarie. Mandantes, rogantes et volentes partes ipse, quod de predictis omnibus per me secretarium et notarium infrascriptum unum vel plura confici debeant instr[ument]a eiusdem continentie et tenoris pro cautela ipsarum partium et cuiuslibet earum. Quod est dictum in Castello novo civitatis Neapolis, die tertio Septembris MCCCCLXXIII, pontificatus sanctissimi domini nostri Sixti pape quarti anno quarto, presentibus reverendissimo in Christo patre et domino domino Oliviero Carafa⁸⁶ t[i]t[uli] Sancti Eusebii Sacrosancte Romane Ecclesie presbitero cardinale Neapolitano; spectabilibus et magnificis viris domino Inicho d[e] Davolos, Montis Odorisii comite, regni Sicilie magno camerario;⁸⁷ domino Ferdinando de Guiuara, comite Bellicastri;⁸⁸ domino Diomede Carrafa, comite Magdaloni;⁸⁹ domino Galcerando de Requesens, comite Trinenti, regie classis capitaneo generali;⁹⁰ domino Paschasio Dias Garlon, regio maiordomo;⁹¹ domino Nicolao de Proxita, maiordomo regio;⁹² domino abbate Iulio Carrafa, vicario Neapolitano;⁹³ domino Ioanne Baptista de Bentivolis⁹⁴ et domino Antonio de Alexandro⁹⁵ utriusque iuris doctoribus, militibus, regiis consiliaribus.

Subinde vero die undecimo eiusdem mensis Septembris anni predicti in Castello novo civitatis Neapolis in sala magna presente domino Ioanne Eino[!] oratore Veneto,⁹⁶ domino

⁸⁶ Oliviero Carafa (1430–1511).

⁸⁷ Iñigo [Ignacio/Innico] d'Ávalos, Monteodorisio I. grófja (1414k.–1483), a Szicíliai Királyság főkamaraása (*gran camerlengo*).

⁸⁸ Fernando de Guevara, Belcastro grófja (1410–1484), költő és politikus. Óscar Urrea Ríos: Fernando de Guevara. Real Academia de la Historia, Diccionario Biográfico electrónico. <http://dbe.rah.es/biografias/29689/fernando-de-guevara>. (Legutóbbi megtekintés: 2021. november 9.)

⁸⁹ Diomede Carafa (1406k.–1487), Maddaloni grófja. Franca Petrucci: Carafa, Diomede. *Dizionario Biografico degli Italiani* 19 (1976) 524–530.

⁹⁰ Galceran de Requesens i Joan de Soler (1439k.–1505), Tiventi és Avellino grófja, a nápolyi flotta parancsnoka.

⁹¹ Pasquale Diaz Garlón (†1499), királyi tanácsos és a Castel Nuovo várnagya („consigliere regio e castellano di Castel Nuovo”). Életrajzát lásd Felicita De Negri: Diaz Garlon, Pasquasio. *Dizionario Biografico degli Italiani* 39 (1991) 674–678. Vö. Enza Russo: La corte del re di Napoli Ferrante I d'Aragona (1458–1494). Tradizione e innovazioni. *E-Spania* 20 (2015) 4–8. (<https://doi.org/10.4000/e-spania.24273>). Legutóbbi megtekintés: 2021. november 12.)

⁹² Nicolò da Procida, Aversa grófja, nápolyi királyi udvarmester.

⁹³ Julio Carafa, nápolyi általános helynök, vikárius.

⁹⁴ Giovan-Battista Bentivoglio, I. Ferdinánd tanácsosa.

⁹⁵ Antonio d'Alessandro (1420–1498/1499), nápolyi diplomata, jogász. Franca Petrucci: D'Alessandro (Alessandri) Antonio. *Dizionario Biografico degli Italiani* 31 (1985) 733–735.

⁹⁶ Giovanni Emo, velencei követ, az Emo patrícius család tagja.

duce Astoli [Ascoli!],⁹⁷ domino comite Fidorum [Fundorum],⁹⁸ domino comite Belcastri,⁹⁹ domino comite Magdaloni,¹⁰⁰ domino Nicolao de Proxitha¹⁰¹ et aliis per me secretarium et notarium infrascriptum fuit intimatum dictis oratoribus et illustrissime domine Beatrici, quod ad perfectionem conclusionis sponsalium inter dictam maiestatem serenissimi domini regis Hungarie etc. et dictam illustrissimam dominam Beatricem requirebatur, quod hec verba infrascripta dicerentur per eosdem, et sic fuerunt dicta: Nos Nicolaus Banfy comes Poseniensis ac Franciscus Fontana artium et medicine doctor, procuratores serenissimi domini nostri domini Mathie Dei gratia regis Hungarie etc. promittimus tibi illustrissime domine domine Beatrici¹⁰² de Aragona [Aragonia!] de mandato dicti serenissimi domini domini nostri Mathie regis Hungarie etc. et nomine eiusdem domini regis, quod ipse dominus noster dominus rex Mathias ducet te in uxorem, et tecum contrahet matrimonium secundum conventiones et capitula firmata cum serenissimo domino rege Ferdinando, genitore tuo, et hoc iuramus in animam dicti serenissimi domini regis Mathie regis Hungarie etc. Et per dictam dominam Beatricem fuit responsum in hunc qui sequitur modum: Et ego promitto vobis nomine domini vestri recipientibus, et sibi per vos, quod ego ducam ipsum serenissimum dominum regem Mathiam regem Hungarie etc. in meum maritum, et cum eo contraham matrimonio secundum conventiones et capitula supradicta cum serenissimo genitore meo domino rege Ferdinando inita et firmata, et hoc iuro.

Tenor procurationis est huiusmodi:

[Az átírt oklevelet lásd az 1. sz. alatt.]

Signum + Ferdinandi Dei gratia regis Sicilie etc., qui premissa laudamus, approbamus, acceptamus, ratificamus, confirmamus et iuramus, ac magnum maiestatis nostre sigillum apponi iussimus impendenti. Rex Ferdinandus.

Nos Nicolaus Banfy comes Poseniensis et Franciscus Fontana artium et medicine doctor, oratores et procuratores predicti eiusdem serenissimi et excellentissimi domini domini Mathie Dei gratia regis Hungarie etc. suprascripta omnia approbamus, acceptamus, ratificamus et confirmamus ac promittimus, ut suprascriptum est. Et propterea manu propria ego Franciscus predictus de voluntate et nomine dicti domini Nicolai scribere nescientis et meo nomine subscripsi et nostris sigillis sigillavimus.

Signum + meum Antonelli de Petrucis eiusdem serenissimi domini regis secretarii et notarii publici, qui premissis interfui, eaque scribi feci et clausi. Corrigit[u]r linea XXIV. firmitatem, XXXV. infrascriptum.

Dominus rex man[davi]t mihi Antonello de Petrucis,¹⁰³ in cuius posse partes fir[maverun]t et iur[averun]t.

⁹⁷ Valószínűleg Orso di Gentile Orsini (†1479), Ascoli hercege (1464-től). Giuliana Vitale: Orsini, Orso di Gentile. *Dizionario Biografico degli Italiani* 79 (2013) 688–691. (<https://www.treccani.it/enciclopedia/orso-orsini/>. Legutóbbi megtekintés: 2021. november 9.)

⁹⁸ Comite Fundorum. Köszönöm a név kiolvasását Kuffart Hajnalkának.

⁹⁹ Fernando de Guevara. Vö. 86. j.

¹⁰⁰ Diomede Carafa. Vö. 87. j.

¹⁰¹ Nicolò da Procida. Vö. 90. j.

¹⁰² corr. ex Beatrice ms.

¹⁰³ Antonello Petrucci (Antonello di Aversa, †1487), királyi titkár. Vö. Enzo Russo: *La corte, passim*.

[Az 1–5. sz. iratokat tartalmazó füzetén kívül, a 2. sz. iratra vonatkozva:] Capitulazioni matrimoniali della regina di Ungaria
 Articuli matrimonii Mathiae regis Ungariae et reginae Beatricis anno 1474

3.

I. Mátyás megerősíti a házassági szerződést

Boroszló, 1475. február 16. AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 5^v–6^v. Másolat.

Nos Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. notum facimus et tenore presentium recognoscimus quibus expedit universis, quod nos cupientes, ut fraterni amoris et benivolentie necessitudo, qua serenissimo principi domino Ferdinando Sicilie etc. regi fratri nostro carissimo iam pridem astricti fuimus, eo maiora incrementa susciperet, quo maioribus inter nos vinculis firmaretur, magnificos et egregios¹⁰⁴ viros Nicolaum Banfy de Lindua comitem Posoniensem et Franciscum Fontana artium et medicine doctorem de mense Maii proxime elapso ad prefatum regem et principem cum plenissimo mandato nostro affinitatem cum eodem rege connubiaque et sponsalia cum illustrissima virgine Beatrice eiusdem regis filia legitima et naturali contrahendi nostros solemnes, certos, veros, indubitatos et autenticos procuratores, mandatarios, oratores et nuntios transmissimus promittentes quicquid circa huiusmodi affinitatem, connubia et sponsalia tunc contrahenda per eosdem Nicolaum et Franciscum nostro nomine et pro nobis tractatum, gestum, promissum, conclusum et firmatum fuisset, ratum, gratum et firmum nos habituros, eorumque sigilla, postquam de conclusis et firmatis per eos notitiam haberemus, nostro sigillo sine ulla mora nos redempturos, prout latius in ipso nostro mandato desuper tradito, cuius verba et tenorem, ac si essent his prorsus inserta, hic haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continetur. Cum itaque Nicolaus et Franciscus oratores et nuntii nostri prefati dictam affinitatem cum predicto serenissimo rege connubiaque sive sponsalia cum illustrissima eiusdem regis nata etiam predicta, prout in publico instrumento desuper confecto sigillisque tam prefati regis, quam ipsorum oratorum et procuratorum nostrorum impendenti munito et roborato latius continetur, cum nonnullis capitulis, clausulis et punctis, que omnia hic quoque, ac si essent de verbo ad verbum inserta, haberi volumus pro sufficienter expressis, contraxerint, concluderint, necnon nostro nomine pro nobis et in animam nostram iureiurando de observando et nunquam contraveniendo firmaverint. Nos Mathias rex prefatus volens mandato per nos tradito promisionique et fidei interposite prout decet in omnibus satisfacere affinitatem ipsam cum antedicto serenissimo domino rege, connubia et sponsalia cum illustrissima virgine Beatrice supradicta eiusdem regis filia per dictos oratores nostros inita et contracta grato animo suscepimus, acceptavimus, approbavimus, ratificavimus, suscipimus, acceptamus, approbamus, ratificamus de novoque firmamus et concludimus per presentes

¹⁰⁴ [magnificos et egregios] magnificum et egregium ms.

promittentes in verbo nostro regio et bona fide nostra Christiana mediante loco iuramenti, quod nos omnia et singula, que circa predictam affinitatem et contracta connubia sive sponsalia per sepedictos oratores et procuratores nostros tractata, gesta, promissa, conclusa et firmata sunt, in omnibus eorum punctis, clausulis et capitulis firmiter observabimus, tenebimus et adimplebimus sine omni dolo et fraude. In quorum omnium fidem et testimonium presentes litteras nostras fieri et cum appensione bulle nostre auree fecimus communiri. Datum in civitate nostra Vratislaviensi,¹⁰⁵ XVI. die mensis Februarii anno Domini MCCCCLXXV, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XVII., Bohemie vero sexto.

Mathias rex manu propria etc.

[az irat felett cím:] Ratificatio dicti matrimonii et capitulorum

4.

I. Mátyás meghatalmazása Francesco Fontana részére a további tárgyalásokra, többek között a hozományt illetően

Brünn, 1475. április 1. Átirat az 5. iratban.

Nos Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. memorie comendamus per presentes, quod nos de fide, fidelitate, prudentiaque et legalitate fidelis nobis dilecti egregii magnifici Francisci Fontana artium et medicine doctoris ad plenum confisi ipsum animo deliberato et ex certa nostra scientia ad sernissimum principem dominum Ferdinandum Sicilie etc. regem socerum et patrem nostrum carissimum nostrum verum, certum et indubitatum procuratorem, mandatarium, nuntium et oratorem elegimus, deputavimus, fecimus, consitituimus et meliori via, iure et forma, quibus fieri potuit, presentibus elegimus, deputamus, facimus, constituimus et ordinamus dantes eidem et concedentes plenam, liberam et omnimodam facultatem nostram cum prefato serenissimo domino Ferdinando rege patre nostro carissimo nomine nostro de et super universis rebus, negotiis et mutuis intelligentiis ac contractibus et potissimum super numero et specificatione dotis et rerum parafernalium illustrissime virginis Beatricis prefati domini regis filie legitime sponse nostre carissimae ac de tempore solutionis huiusmodi dotis, necnon tempore celebrandarum et effectualiter consumandarum nuptiarum cum eadem illustrissima virgine tractandi, disponendi, ordinandi, patiscendi, stipulandi, promittendi, terminandi et concludendi, necnon tractus huiusmodi ad fines debitos perducendi et firmandi ac omnia alia et singula faciendi, que nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus, et si talia forent, que mandatum exhigerent magis spetiale, quam presentibus est expressum, promittentes in verbo nostro regio et fide nostra Christiana mediante omnia ea, que idem magister Franciscus procurator et orator noster cum prefato serenissimo

¹⁰⁵ Vre-/ratislaviensi ms.

domino Ferdinando rege in premissis universis rebus et presertim in dictis tribus articulis et punctis expressis et expecificatis tractaverit, disposuerit, firmaverit et ordinaverit ac concluderit, rata et firma habere inconcusseque¹⁰⁶ et inviolabiliter observare et, dum nos super huiusmodi conclusis certam notitiam habuerimus, litteris et sigillo nostris sine ulla contradictione confirmare. In quorum omnium fidem et testimonium presentes litteras fieri et sigilli nostri expressione fecimus comuniri. Datum Brunne, prima die Aprilis anno Domini MCCCCLXXV, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero sexto.

5.

I. Ferdinánd nápolyi király oklevele Aragóniai Beatrix hozományáról

Nápoly, Castel Nuovo, 1475. május 29. AGS Patronato Real. Legajo 29. Nr. 3. Fol. 6^v-8^r. Másolat.

Ferdinandus etc. Pateat universis, quod cum superioribus temporibus, dum contracta et inita essent capitula et pacta inter nos ex una parte et serenissimum principem dominum Mathiam Dei gratia regem Hungarie, Bohemie etc. seu expectabiles et magnificos Nicolaum Banfy comitem Poseniensem et Franciscum Fontana artium et medicime doctorem dicti serenissimi domini regis Hungarie oratores, nuntios et procuratores nomine ipsius domini regis super matrimonio concedente Domino feliciter contrahendo inter prefatum serenissimum dominum regem Hungarie et illustrissimam dominam Beatricem de Aragonia filiam nostram legitimam et naturalem inter cetera capitula et pacta tunc firmata comprehensum fuit quoddam capitulum tenoris et continentie subsequens: Conventum est inter dictas partes, quod quantitas dotium ipsius illustrissime dominae Beatricis et etiam donatio facienda propter nuptias et tempus traductionis dicte domine Beatricis ad regnum Hungarie concordari habeat per supradictum dominum regem Hungarie et oratores, quos prefatus serenissimus dominus rex Ferdinandus de proximo missurus est ad prefatum serenissimum dominum regem Hungarie.¹⁰⁷ Et noviter pro implemento, perfectione et executione dicti matrimonii et capitulorum et etiam capituli suprainserti venerit ad maiestatem nostram prefatus magnificus Franciscus Fontana orator, nuntius et procurator prefati serenissimi domini regis Mathie regis Hungarie, de cuius mandato, potestate, procuracione fidem fecit per litteras patentes eiusdem serenissimi domini regis Mathie regis Hungarie suo sigillo sigillatas et aliis solemnitatibus roboratas, quarum tenor de verbo ad verbum infra describetur. Idcirco prout ad conventionem devenimus cum eodem Francisco oratore et procuratore, ut supra, tenore presentium de certa nostra scientia constituimus et ordinamus in dotem et pro dote eiusdem illustrissime domine Beatricis filie nostre ducatos ducentum mille de auro, hoc modo: videlicet centum septuaginta mille ducatos in ducatis auri et reliquos triginta mille in iocalibus et

¹⁰⁶ inconcusseque ms.

¹⁰⁷ A „Conventum est [...] Hungarie” rész megtalálható a 2. sz. iratban is, a 623. oldalon.

apparatibus pretiosis solvendos siquidem et assignandos per nos eidem serenissimo domino regi Hungarie prefatos ducatos ducentum mille modo quo supra consistentes una cum dicta illustrissima domina Beatrice, tempore quo prefatam illustrissimam dominam Beatricem ad eundem serenissimum dominum regem Hungarie suum maritum transmittemus. Ita quidem, quod dicta transductio prefate illustrissime domine Beatricis ad eundem serenissimum regem Hungarie una cum dictis dotibus sic et esse ac fieri debeat eo tempore, quo dictus serenissimus dominus rex cum oratoribus nostris apud maiestatem suam existentibus concordabit, q[uonia]m [?] sic inter nos et prefatum magnificum Franciscum Fontana oratorem et procuratorem, ut supra, nomine prefati serenissimi domini regis Hungarie sui principalis extitit spetialiter et expresse conventum. Tenor vero procurationis predictae est, qui sequitur:

[Az átírt oklevelet lásd a 4. sz. alatt.]

In cuius rei testimonium presentes fieri fecimus magno maiestatis nostre sigillo pendenti munitas. Datum in Castello novo nostre civitatis Neapolis, die XXIX. mensis Maii¹⁰⁸ anno Domini MCCCCLXXV, regnorum nostrorum anno decimo octavo.

Rex Ferdinandus

Dominus rex mandavit mihi Antonello de Petrociis

[az irat felett cím:] Constitutio dotium illustrissime Beatricis de Aragonia facta per serenissimum Ferdinandum rege

¹⁰⁸ Jelen oklevél a Marti: Oklevelek, 505. 3b oklevélben található említés szerint május 24-én kelt; a dátum ellenőrzése után is megállapítható, hogy a kéziratban kétségtelenül „XXIX.” szerepel. IV és IX könnyen összetéveszthető, de nem tudjuk, hogy a 3b oklevél utalása vagy jelen oklevél másolója hibázott-e. Mivel a 29-i dátumot mégiscsak fennmaradt példány támasztja alá, ezért meghagyjuk, jelezve az eltérést.

CONTENTS

STUDIES

István Tringli <i>The Proclaimed Congregation</i>	575
Tibor Martí <i>The Dowry of Queen Beatrix of Aragon. New Sources about the Neapolitan Connections of King Matthias Corvinus (1474–1476)</i>	605
Béla Vilmos Mihalik <i>The Holy See and the Hungarian Church in the Late Seventeenth Century</i>	631
Ágoston Nagy <i>“The Fate and Situation of This Noble, Unhappy Nation is Terrible!” The 1831 Speech of Sándor Kisfaludy in the Polish Affair</i>	671
Csaba Fazekas <i>Viewpoints for the Characterization of the Political Ideology of the Hungarian Bishops’ Conference in 1848</i>	695
Péter Csunderlik <i>The “Hungarian Schorske”? Péter Hanák and the Western Historical Scholarship</i>	711
REVIEW	
Vilmos Erős <i>Idolum and Reality. The Engaged Historian</i>	727

E számunk szerzői

Csunderlik Péter, tudományos munkatárs, Politikatörténeti Intézet, egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történeti Intézet, Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék ● Erős Vilmos, egyetemi docens, Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi Intézet, Középkori, Kora Újkori Magyar Történeti és Segédtudományi Tanszék ● Fazekas Csaba, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete ● Martí Tibor, tudományos munkatárs, BTK TTI, Kora újkori osztály ● Mihalik Béla Vilmos, tudományos főmunkatárs, BTK TTI, Kora újkori osztály, egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar ● Nagy Ágoston, tudományos segédmunkatárs, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Eötvös József Kutatóközpont ● Tringli István, tudományos főmunkatárs, BTK TTI

(BTK TTI = Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet)

Az egyes számok megvásárolhatóak, illetve megrendelhetőek:

Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet

1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4., B épület 4.44-es iroda

Telefon: +36-1-224-6700/4624, 4626-os mellék

E-mail: bardi.erezsebet@abtk.hu, terjesztes@abtk.hu

Penna Bölcsész Könyvesbolt

(hétköznapokon, 13 és 17 óra között)

1053 Budapest, Magyar u. 40.

Telefon: +36-30-203-1769

E-mail: info@pennakonyvesbolt.hu

A folyóirat teljes évfolyama előfizethető bármely hírlapkézbesítő
postahivatalnál.

Ára: 1000 Ft

Előfizetőknek: 850 Ft

9 770040 963009 2 1004